

Vymedzenie tretieho sektora a znaky mimovládnych organizácií

Andrej KNAPKO

Pre vymedzenie tretieho sektora sa najčastejšie používa definícia, ktorá vychádza z piatich základných znakov organizácií spadajúcich pod tento sektor spoločnosti. Tieto znaky sformulovali Salamon a Anheier pre potreby medzinárodného výskumného projektu, v ktorom sa zaoberajú komparáciou tretieho sektora v 32 krajinách sveta. Tretí sektor a mimovládne organizácie charakterizuje týchto päť základných znakov alebo kritérií:

1. Formálna štruktúra, inštitucionalizovanosť. Sú formalizovane, do istej miery inštitucionalizovane, majú právnu subjektivitu, môžu vstupovať do právnych vzťahov a zákonne normy vyžadujú, aby sa vtesnali do zákonom stanovených organizačných noriem pre každý typ takejto organizácie je vydaný špecifický zákon. Všetky musia absolvovať stanovený registračný proces a v rámci neho predložiť požadovane dokumenty registrácie.

2. Súkromný, neštátny charakter. Sú inštitucionálne oddelené od štátu, v ich správnych radách neprevládajú vládni úradníci. Hoci sú vo väčšine súkromne, nezávisle a samosprávne, neznamena to, že nemôžu dostávať príspevky zo štátneho rozpočtu alebo regionálnych, miestnych a obecných zdrojov.

3. Neziskovosť. Rešpektujú neziskové rozdelenie finančných prostriedkov, čiže ich cieľom nie je vytvárať zisk s cieľom súkromného obohatenia, ale prípadný zisk sa používa v súlade so štatútom organizácie a vracia sa spať do programov súvisiacich so základným poslaním organizácie.

4. Nezávislosť, fungovanie na samosprávnom princípe, samosprávnosť. Väčšinou fungujú na samosprávnom princípe, sú nezávisle, nekontroluje ich ani štát, ani inštitúcie stojace mimo ne. Vytvárajú vlastne kontrolne mechanizmy určené organizačnou štruktúrou. Ich finančne operácie ma pravo kontrolovať darca a riadia sa platnými zákonnými normami a predpismi (napr. daňovými zákonmi, colným zákonom, zákonom o účtovníctve a pod.). Po zaregistrovaní sa ich činnosť riadi zriaďovacími dokumentmi. Organizovanosťou treba rozumieť nielen organizovanosť členskej základne, ale aj mechanizmus samotného fungovania neziskových organizácií. To znamená, že systém organizácie a pravidiel fungovania je prijatý na základe vzájomnej dohody rešpektovanej všetkými členmi združenia. Sú formulovane v spoločne prijatom dokumente, akými sú napríklad stanovy, štatút, zakladateľská zmluva alebo iný zakladateľský dokument.

5. Dobrovoľnícky charakter. Stupeň dobrovoľnosti v organizácii tretieho sektora je rôzny. V mnohých prípadoch ide priamo o zapájanie dobrovoľníkov do činnosti organizácie alebo ide o pôsobenie správnych orgánov, ktorých členovia vykonávajú prácu bez nároku na finančnú odmenu. Prijímajú dary a dobrovoľne príspevky v podobe neplatenej práce. Často organizujú zbierky na humanitne a charitatívne ciele. Takéto vymedzenie tretieho sektora a mimovládnych organizácií označujeme aj ako širšie vymedzenie. Pri takomto vymedzení sa do tretieho sektora zaraďujú aj samosprávne stavovské organizácie, verejnoprávne inštitúcie, štátne fondy a napokon aj cirkvi, náboženské združenia, politické strany a politické hnutia. Pre užšie vymedzenie tretieho sektora sa k uvedeným znakom mimovládnych organizácií spravidla pridávajú ešte dve kritéria, ktoré ich odlišujú od cirkevných inštitúcií, politických strán a odborov:

- nie sú náboženské - ich hlavným cieľom nie je pestovanie náboženstva a náboženská výučba,
- nie sú politické - ich hlavným cieľom nie je združovať kandidátov na politické miesta.

Poslanie a funkcie mimovládnych organizácií

Poslaniu a funkciám mimovládnych organizácií sa venuje v teoretickej rovine viacero vedných disciplín. Každá z nich poskytuje na otázku, aké sú úlohy mimovládnych organizácií v dnešnej spoločnosti svoju špecifickú odpoveď. Zároveň každá z nich vnáša do vymedzenia tretieho sektora svoj pohľad, ktorý vytvára rôznorodú mozaiku jeho poslania a funkcií.

1. Advokačná funkcia. Bežne sa tato funkcia chápe ako obhajovanie alebo presadzovanie práv, záujmov jednotlivcov a konkrétnych skupín občanov. Na Slovensku tato funkcia patri medzi najvýznamnejšie, pretože sa vyvíja v kontexte transformácie celej spoločnosti. Je vyjadrená ako formulovanie a tlmočenie predstáv a požiadaviek občanov prostredníctvom ich aktívnej účasti. Mimovládne organizácie sú prostriedkom, ktorý vyjadruje rôznorodé a zložité potreby spoločnosti a aktívne sa nimi zaoberá.

2. Uchovávanie a rozvoj rôznorodosti, plurality. Rôznorodosť patri medzi základne, neodmysliteľne prvky demokracie.

3. Mienkotvorná funkcia. Mimovládne organizácie vystupujú ako klasické inštitúcie občianskej spoločnosti. Rozširujú informácie o alternatívnych pohľadoch na rôzne otázky alebo samy takéto alternatívy vytvárajú, utvárajú názorové alebo akčné platformy, usilujú sa ovplyvňovať priebeh spoločenskej rozpravy o dôležitých témach.

4. Pôsobenie v prospech spoločenskej integrácie. Prostredníctvom mimovládnych organizácií sa jednotlivé skupiny občanov začleňujú do spoločenského života. Uspokojujú sa v nich potreby uznania a súhlasu od druhých. Medzi sociálno-integračné funkcie patri aj funkcia zmierňovania napätia medzi inak súťažiacimi alebo zápasiacimi skupinami, najmä na miestnej úrovni. Takto sa môžu stretávať ľudia z rôznych častí krajiny či ľudia s odlišným kultúrnym pozadím, ktorých spája spoločný záujem, spoločná práca.

5. Mimovládne organizácie sú tiež činiteľmi spoločenskej socializácie. Ľudia si v nich osvojujú demokratické princípy, kultivujú občianske cnosti. Môžu byť aktívnymi účastníkmi nového legislatívneho prostredia, spolutvorcami ústavnosti. Funkcia budovania komunít alebo demokratizačná funkcia. Je mimoriadne dôležitá najmä u nás na Slovensku, kde minulý režim potlačil prirodzený rozvoj komunitného života, zodpovednosti občanov za život v obci či štvrti. Potlačil aj prirodzené mechanizmy aktivizácie a účasti občanov na správe vecí verejných. Ani nízky rozsah právomoci a zodpovednosti samospráv nevytvoril v posledných rokoch priestor na to, aby sa tento ľahostajný postoj výrazne zmenil. V tomto smere sa tak otvára priestor pre mimovládne organizácie.

6. Kontrolná funkcia. Mimovládne organizácie dozerajú na dodržiavanie demokratických pravidiel hry. Spolu s médiami a politickými stranami poskytujú určitú základňu na obmedzovanie štátnej moci, slúžia ako včasne varovné mechanizmy pred negatívnymi tendenciami.

7. Poskytovanie služieb a verejných statkov, ktoré zvyčajne nie sú zabezpečované štátom ani trhom – servisná funkcia. Ide o služby humanitárne a sociálne, ale aj vzdelávacie, informačné, právnické. Môže ísť aj o organizačné služby súvisiace so spoločensko-ekonomickým rozvojom, o technické spojenia medzi rôznymi skupinami, profesiami, oblasťami.

8. Tretí sektor ponúka pestrú paletu sčasti overených sociálnych inovácií, z ktorých si štát a trh môžu potom vybrať a inštitucionalizovať tie, ktoré považujú za najslubnejšie. Tak vytvára tretí sektor terén pre sociálne inovácie a sociálne experimenty. Popri podnikateľskom je práve neziskový sektor zdrojom všetkých inovácií akéhokoľvek druhu. Technologickými počnúc, cez metódy vzdelávania či sociálnej práce až po inovačné postupy aktivizácie občanov. Nemusí ísť len o celkom nové veci, ale aj o preberanie a aplikáciu moderných metód zo zahraničia. Plnením inovačnej funkcie vytvára neziskový sektor náročnejšie prostredie aj pre prácu verejných organizácií. Prevencia a riešenie konfliktov sa týkajú najmä etnických a rasových konfliktov. Existujú programy na zmiernenie interetnického napätia, kde sa lepšie ako štátni zamestnanci uplatnia aktivisti mimovládnych organizácií, pretože vzbudzujú väčšiu dôveru.

9. Rozmnožovanie spoločenského bohatstva. Spoločným menovateľom mimovládnych organizácií je, že utvárajú, rozširujú a reprodukovujú tri druhy špecifického spoločenského bohatstva: bohatstvo kognitívne (teoretické koncepty a stratégie reagujúce na miestne problémy a potreby, ale aj na veľké globálne výzvy, napríklad environmentálne problémy), bohatstvo praktických skúseností, zručností, schopností zvládnuť komplikovane životné okolnosti a bohatstvo prosociálnych vzorov správania (solidarita, dobročinnosť, altruizmus, obetavosť, zodpovednosť a pod.).

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS)

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska je občianske združenie, charitatívna a humanitárna organizácia, ktorá združuje nevidiacich a slabozrakých občanov, ich priaznivcov, priateľov, rodičov nevidiacich a slabozrakých detí, bez ohľadu na pohlavie, náboženské vyznanie alebo vieru, rasový pôvod, národnostný alebo etnický pôvod, zdravotné postihnutie, vek, politickú príslušnosť alebo sexuálnu orientáciu. Poslaním je poskytovanie sociálnych služieb, obhajoba záujmov ľudí so zrakovým postihnutím zameraná na vytváranie rovnakých príležitostí, zabezpečenie rovnakého zaobchádzania a realizáciu pozitívnych opatrení na prekonávanie a kompenzáciu dôsledkov zrakového postihnutia. Klientom sú poskytované terénne služby. To znamená, že klient nemusí cestovať za potrebnou pomocou, aby sa naučil chodiť s bielou palicou, čítať a písať Braillovo písmo či uvariť si doma obed a upratať bez pomoci iných. Odborní pracovníci klienta navštevujú doma, kde spolu preberú zvládanie základných každodenných činností. Pomôžu klientovi tiež s výberom vhodnej kompenzačnej pomôcky.

Poslanie

- obhajoba záujmov ľudí so zrakovým postihnutím, zameraná najmä na vytváranie rovnakých príležitostí, zabezpečenie rovnakého zaobchádzania a realizáciu pozitívnych opatrení na prekonávanie a kompenzáciu dôsledkov ich postihnutia;
- aktivizácia nevidiacich a slabozrakých a vytváranie podmienok na rozvoj ich zručností a rozširovanie znalostí potrebných na prekonávanie dôsledkov zrakového postihnutia, na rozvoj a uspokojovanie záujmov a potrieb a na prípravu na plnohodnotný a integrovaný život a prácu v spoločnosti;
- všestranné pôsobenie na verejnosť a informovanie o problémoch a schopnostiach ľudí so zrakovým postihnutím s cieľom, aby ich spoločnosť vnímala ako svoju prirodzenú súčasť;
- poskytovanie sociálneho poradenstva, vykonávanie sociálnej prevencie a sociálnej rehabilitácie a poskytovanie sociálnych a ďalších služieb pre ľudí so zrakovým postihnutím.

Zoznam použitej literatúry:

1. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ A. a KOL.: Tretí sektor a mimovládne organizácie, Bratislava 2009, ISBN 978-80-8083-805-8.
2. <http://www.unss.sk/index.php>
3. http://www.bratislava.sk/vismo/o_utvar.asp?id_org=700000&id_u=11010758&p1=27484

Cieľ a poslanie mimovládnych organizácií vo vzťahu k deťom, ľuďom v núdzi a bez domova

Alena TURŇOVÁ

http://sk.wikipedia.org/wiki/Mimovl%C3%A1dna_organiz%C3%A1cia - [mw-](http://sk.wikipedia.org/wiki/Mimovl%C3%A1dna_organiz%C3%A1cia)
http://sk.wikipedia.org/wiki/Mimovl%C3%A1dna_organiz%C3%A1cia - [p-](http://sk.wikipedia.org/wiki/Mimovl%C3%A1dna_organiz%C3%A1cia)
[search](http://sk.wikipedia.org/wiki/Mimovl%C3%A1dna_organiz%C3%A1cia)

Mimovládne organizácie sú organizácie s právnou subjektivitou vytvorené súkromnými osobami alebo organizáciami. V prípadoch, keď sa štát podieľal na ich založení, tak ich mimovládny charakter je daný tým, že štát (vrátane orgánov územnej samosprávy) a ani jeho predstavitelia nemajú žiadny vplyv na riadenie organizácie alebo iné ovplyvňovanie jej činnosti. Pre označenie všetkých mimovládnych organizácií sa na Slovensku zaužívalo spojenie Tretí sektor. Čo sa týka právnej formy, mimovládne organizácie ju môžu mať rôznu.

Na Slovensku je ňou najčastejšie občianske združenie, nadácia a nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby. Mimovládne organizácie vo viacerých odvetviach dopĺňajú činnosť vládnych inštitúcií, prípadne pracujú v oblastiach, v ktorých štát nepôsobí. Veľmi často ide o verejno-prospešné služby. Typickými prostriedmi pre činnosť mimovládnych organizácií sú: sociálne služby, zdravotníctvo, šport, vzdelávanie a osвета, kultúra, deti a mládež, ochrana ľudských práv, watchdog (monitorovanie zneužívania moci, dodržiavania ľudských práv, ohrozovanie životného prostredia, kontrola činnosti samosprávy a štátnej správy), enviro (environmentálna politika, ochrana a obnova prírody a krajiny, ochrana a obnova verejných priestorov, environmentálna výchova), kvalita života (spotrebiteľské organizácie, skrášľovanie spolky), hobby a trávenie voľného času (organizácie chovateľov, zberateľov, cestovateľov, fanúšikovské združenia).

Rôznorodosť, počet a charakter mimovládnych organizácií neumožňujú vytvorenie „zastrešujúcej“ inštitúcie, ktorá by presadzovala ich záujmy voči štátu. Na Slovensku existuje Rada vlády pre mimovládne organizácie, ktorá je poradným orgánom vlády SR. V nej sú zástupcovia niekoľkých organizácií, ktorí však nemajú žiaden mandát vyjadrovať sa v mene celého Tretieho sektora. Spoločné potreby a požiadavky mimovládne organizácie presadzujú na Slovensku zvyčajne formou petícií.

Financovanie mimovládnych organizácií

Pre ekonomiku väčšiny mimovládnych organizácií je typické získavanie prostriedkov zo súkromných zdrojov (členské príspevky, dary, predaj propagačných predmetov) a využívanie práce dobrovoľníkov. Rozšíreným druhom financovania je uchádzanie sa o granty, kde sa obvykle mimovládna organizácia zapojí do súťaže o získanie grantu, tým, že vypracuje vlastný projekt. Granty mimovládnym organizáciám ponúkajú donori, ktorí majú záujem o projekty zlepšujúce situáciu v nejakej oblasti. Donormi sú aj združenia firiem, bohatí filantropi a aj štát. Štát podporuje mimovládne organizácie grantami. Ide zvyčajne o riešenia problémov vyžadujúce vysokú flexibilitu, vysoké ľudské nasadenie a obetavosť, ktoré nemôže poskytnúť štát. Iným druhom podpory poskytovanie služieb „pro bono“ (v záujme všeobecného blaha). Ide o poskytnutie časti pracovného času nejakého odborníka, ktorého prácu by mimovládna organizácia musela zaplatiť (právnické a konzultačné služby).

Detský domov Valaská

V blízkosti môjho bydliska v obci Valaská, približne 10 km od Brezna, sa nachádza detský domov Valaská. Obklopuje ho krásna príroda, ktorá ponúka veľa možností na športové vyžitie, hlavne na turistiku a lyžovanie. V posledných rokoch prešli cestu transformácie na detský domov rodinného typu. Deti sú rozdelené do skupín - rodín, kde sa zapájajú do každodennej starostlivosti o domácnosť, získavajú bežné zručnosti, sú vedené k zodpovednosti a súdržnosti. Dôraz kladú na výchovu, pri ktorej uplatňujú zamestnanci individuálny prístup. V súčasnosti poskytujú komplexnú starostlivosť 71 deťom v štyroch samostatných skupinách, jednej špecializovanej samostatnej skupine

pre deti ťažko zdravotne postihnuté, jednej špecializovanej samostatnej skupine pre deti s duševnou poruchou a v profesionálnych rodinách. Špecializované samostatné skupiny sú umiestnené v budove detského domova vo Valaskej, ďalšie štyri vysunuté organizačné jednotky sú v bytoch v Brezne a v rodinných domoch v Brezne a v Čiernom Balogu. O samostatnú skupinu sa starajú štyria vychovávatelia a gazdiná, v špecializovanej skupine pre deti ŤZP poskytujú starostlivosť zdravotné sestry a v špecializovanej samostatnej skupine pre deti s duševnou poruchou vychovávatelia a pomocní vychovávatelia. Snahou všetkých zamestnancov je vytvoriť pre deti najoptimálnejšie prostredie pre zdravý vývin, poskytnúť im čo najviac lásky a porozumenia, vštepiť im vedomosti a zručnosti, ktoré im pomôžu pripraviť sa na samostatný život.

V záujme harmonického rozvoja osobnosti má každé dieťa právo vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šťastia a porozumenia. Bohužiaľ, stále je dosť detí, o ktoré sa vlastná rodina nechce alebo nemôže postarať a ocitnú sa v detskom domove. V detskom domove Valaská je prioritou čo najviac sa priblížiť rodinnému prostrediu, poskytnúť deťom pocit istoty a citové zázemie. Na prvé miesto však kladú možnosť dieťaťa zažiť výchovu a lásku v skutočnej rodine. Prioritou je sanácia biologickej rodiny a podpora vzťahov s rodičmi, v prípade neúspechu umiestnenie dieťaťa do náhradnej rodinnej starostlivosti (pestúnstvo, osvojenie). Želaním zamestnancov detského domova je, aby všetky deti, prioritne deti do 3 rokov, čas ktorý musia stráviť v detskom domove, prežili v prirodzenom rodinnom prostredí v profesionálnej rodine. Profesionálny rodič je zamestnancom detského domova, ktorý sa stará o dieťa z detského domova vo svojom domácom prostredí. Pobyť dieťaťa v profesionálnej rodine nie je trvalý, ale len do doby, kým sa neupraví podmienky v biologickej rodine, prípadne sa nenájde dieťaťu náhradná rodina. Snažia sa získavať nových profesionálnych rodičov, aby deťom zabezpečili tie najlepšie podmienky pre ich zdravý psychický a fyzický vývin.

Metódy práce sociálneho pracovníka v Útulku pre mládež

Základnou podmienkou pre prijatie odchovanca z detského domova do útulku pre mládež je splnenie základných požiadaviek, ktoré sú vedené v interných dokladoch útulku a presne sú špecifikované v domovom poriadku. Po ich splnení dochádza k stretnutiu sociálneho pracovníka s klientom. Úlohou sociálneho pracovníka je formou riadeného rozhovoru s klientom získať o jeho sociálnej situácii čo najviac objektívnych informácií.

Sociálny pracovník najprv zistí osobnú anamnézu – meno, dátum narodenia, adresu posledného trvalého bydliska. V rodinnej anamnéze zisťuje či má klient rodičov, súrodencov a či s nimi udržiava kontakt. Sociálna anamnéza zahŕňa dosiahnutý stupeň vzdelania a jeho súčasnú ekonomickú situáciu. Emocionálne správanie považujeme za veľmi dôležité. Úlohou klienta je popísať vlastnú osobu ako sa vníma zo svojho pohľadu – či je kludný, konfliktný – nekonfliktný, či sa cíti z emocionálnej stránky vyrovnané. Podstatné a zároveň dôležité je zistiť o aký typ človeka ide. Jeho schopnosť prispôbiť sa podmienkam a domácomu poriadku v útulku, ktoré tu je potrebné dodržiavať. V sociálnom kontakte sa sleduje celkové správanie klienta. Úlohou sociálneho pracovníka je tiež zistiť, akú potrebu sociálneho kontaktu mladý človek má – jeho rodinné zázemie, kontakty v prípade ak nejaké udržiava, kontakty so známymi či priateľmi v útulku alebo mimo neho. Taktiež je potrebné zistiť celkovú psychosociálnu orientáciu to znamená, ako dokáže klient zvládnuť svoj súčasný problém spoločne za pomoci sociálneho pracovníka tak, aby neprešiel do psychického problému, ktorý môže viesť k nepriaznivým dôsledkom. Zároveň sociálny pracovník zisťuje, či klient ovláda základné domáce práce, hygienu a celkovú starostlivosť o svoju osobu. Dôležité je taktiež zistiť, aké má klient záujmy, záľuby a koníčky.

Sociálny pracovník využíva k stanoveniu sociálnej diagnózy metódu rozhovoru, so zámerom získať čo najobjektívnejšie informácie o komplexnej sociálnej situácii klienta. Pred prvým rozhovorom s klientom sa sociálny pracovník pripraví hlavne navodením správnej atmosféry v príjemnom prostredí, čo je dôležité pre získanie si klientovej dôvery, aby sa uvoľnil a nebol z rozhovoru neistý a nervózny. Na základe potrebných rozhovorov sa sociálny pracovník rozhodne ako ďalej, aké budú konkrétne plány pri riešení problému. Rozhodne, ktoré ďalšie úrady a inštitúcie bude potrebné do

prípade zapojiť. Sociálni pracovníci sa snažia riešiť problémy mladých ľudí v útulku s dostatočnou predvídavosťou a schopnosťou reagovať na rôzne problémy rôznymi účinnými spôsobmi. V priebehu rozhovoru nám sociálny pracovník odpovedal aj na otázku, ktorá metóda je „najúčinnnejšia pri reintegrácii mladých ľudí do spoločnosti“. Medzi najúčinnnejšie a najdôležitejšie metódy patrí rozhovor a poradenstvo s jednotlivými obyvateľmi útulku, pretože každý človek je iný a potrebuje aj iný prístup. Rozhovorom, poradenstvom sociálny pracovník reaguje na problémy klientov, snaží sa objektívne posúdiť situáciu a priviesť ich k realistickému riešeniu.

Príčiny vyňatia detí z rodín

Podľa výskumu Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny patria medzi najohrozenejšie vekové skupiny deti vo veku od 0 do 3 rokov a deti od 10 do 15 rokov. Príčinou vyňatia dieťaťa z rodiny je komplex osobnostných charakteristík, kedy je rodič opísaný ako nedostatočne schopný postarať sa o seba, alebo o iných, neschopný riešiť vlastné životné výzvy. Zaraďujú sa sem školské vzdelanie, zamestnanie a výchova vlastných detí. Najčastejšími príčinami vyňatia zo strany dieťaťa sú: zanedbávanie školskej dochádzky, úteky a túlanie z domu, páchanie trestnej činnosti, zaradenie sa do nevhodnej partie, poruchy správania v škole, záporný vzťah k rodičom a k iným deťom. Zo strany rodičov sú dôvody strata bývania, alkoholizmus rodičov, strata zamestnania, ale aj zdravotný stav rodičov a dieťaťa, týranie v rodine, alebo agresívne správanie. Podľa už hore spomínaného výskumu došlo k zisteniu, že v prípade ak sa splnia určité predpoklady a rodina dostane náležitú podporu v podobe sanácie rodinného prostredia majú deti šancu vrátiť sa do pôvodnej rodiny. Rovnako dôležitou ako riešenie problémov rodín je ich prevencia, kde nemožno zabúdať ani na podporu rodiny ako inštitúcie.

Príčiny bezdomovectva detí a mládeže

Bezdomovectvo - v Slovníku sociálnej práce je bezdomovec definovaný ako človek žijúci bez stályho bývania a obvykle aj bez trvalého zamestnania, odrezaný od zdrojov, ktoré sú inak bežne dostupné iným občanom. Bezdomovectvo vzniká následkom rozpadu rodiny, alebo nezvládnutím prechodu z inštitučného prostredia /detské domovy, výchovné ústavy, väznice/ do neústavného prostredia. Bezdomovectvo je jeden z prejavov chudoby. Jediniec trpiaci bezdomovectvom je postihnutý stratou domova, ktorá sa nechápe ako strata obydlia. Bezdomovec môže mať prístrešok, ale tento nevytvára vhodné prostredie na udržiavanie sociálnych vzťahov, ktoré sú uskutočňované v domácom prostredí. Pre ich utváranie a udržiavanie je potrebný práve domov. Bezdomovectvo sa vyznačuje marginalizáciou. Vplyvom straty domova, ktorá súvisí so stratou sociálnych väzieb, odsúva bezdomovca na okraj spoločnosti. Bezdomovec prestáva byť súčasťou väčšinového spoločenstva, prestáva sa riadiť jeho pravidlami. Správanie, spôsob života marginálov sa odlišuje od normatívneho poriadku spoločnosti v ktorej žije. Nedodržovanie stanovených systémov hodnôt a noriem odsúva takéhoto človeka na druhú stranu spoločnosti. Bezdomovectvo tak ako aj chudoba sa vyznačuje materiálnym a sociálnym nedostatkom.

Aké sú príčiny?:

- Dysfunkčné rodiny – pre zneužívanie, týranie a zanedbávanie boli umiestnené v náhradnej ústavnej starostlivosti (v detských domovoch) a po jej ukončení sa nemali kam vrátiť, alebo bývajú v dočasných ubytovniach (domy na pol cesty, slobodárne)
- Nezvládnutá výchova – narušený mravný vývoj a antisociálne správanie – reedukačné ústavy
- Mladistvé tehotné a maloleté matky – umiestnené v reedukačnom ústave, v zariadeniach núdzového bývania
- Rodiny chudobné, s nízkym sociálnym statusom – stávajú sa bezdomovcami spolu so svojimi rodičmi

- Ozbrojený konflikt v krajine – maloletí utečenci bez sprievodu, rodičia imigranti

Zoznam použitej literatúry:

1. AMBRÓZOVÁ, A.; LABÁTH, V.; SMIK, J.; ŠTÚROVÁ, J. Riziková mládež. 1. vydanie. Praha: SLON, 2001, ISBN 80-85850-66-4.
2. KASANOVA, A. Sprievodca sociálneho pracovníka I. Rodina a deti. 1. vydanie. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008, ISBN 978-80-8094-277-9.
3. MATOUŠEK, O. Slovník sociální práce. 1. vydanie. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-549-0.
4. SCHAVEL, M.; OLÁH, M. Sociálne poradenstvo a komunikácia. 2. vydanie. Bratislava: VŠZaSPsv. Alžbety, 2008, ISBN 80-8068-487-1.
5. SLOVÁK, P.; VEREŠ, M. Metódy sociálnej práce II. 1. vydanie. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2009, ISBN 978-80-89271-19-1.
6. STRIEŽENEC, Š. Úvod do sociálnej práce. 2. vydanie. Trnava: TRIPSOFT, 2001, ISBN 80-968294-6-7.
7. ZICH, F. Sociologický výzkum. 1. vydanie. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1976.

Poslanie mimovládnych organizácií a dobrovoľníctvo

Žaneta MARTUŠOVÁ

Tretí sektor – v lete roku 1996 bol prijatý zákon o nadáciách, ktorým sa uskutočnila jedna dôležitá etapa vo vývoji tretieho sektora a dobrovoľníctva na Slovensku. Tento zákon sa stal jednou z najdiskutovanejších právnych noriem v histórii slovenského zákonodarstva. Podľa jeho predkladateľov malo ísť o vytvorenie podmienok na úspešný rozvoj tretieho sektora. Naproti tomu podľa jeho kritikov išlo v skutočnosti o pokus obmedziť nezávislé občianske aktivity. To bolo dôvodom, prečo zástupcovia slovenských mimovládnych organizácií združení v Grémiu tretieho sektora vyhlásili v súvislosti s pripravovaným zákonom kampaň „Tretí sektor SOS“.

Kampaň „Tretí sektor SOS“ mala dopad dovnútra tohto sektora, mala však aj výrazný spoločenský presah: demonštrovala totiž, do akej miery je spoločnosť na Slovensku schopná sebaučenia, nakoľko sú v nej rozvinuté účinné sebaobrané mechanizmy korigujúce neprimerané tendencie štátu kontrolovať spontánne občianske aktivity. Zapojením sa do kampane viaceré organizácie, „vystúpili z tieňa“, verejne sa deklarovali, identifikovali sa s ostatnými. To podporilo sebauvedomovací proces a posilnilo vedomie solidarity, účasti na spoločnom diele, vedomie že bez vzájomnej podpory sa spoločný záujem nepodarí presadiť. Kultivovala sa tým občianska stránka dobrovoľníctva: účastníci tohto zápasu akoby si mimovoľne uvedomovali, aký zmysel vlastne mal november 1989, čo to znamená byť svojprávnym, sebauvedomým občanom.

PRÁCA – odborársky denník: otvorený list MUDr. J. Mesíka, člena Grémia tretieho sektora, podpredsedovi NR SR J. Luptákovi *„Odkiaľ môže brať ktokoľvek istotu, že skôr či neskôr po skončení svojej politickej kariéry nebude on alebo jeho rodina potrebovať pomoc svojich spoluobčanov, komunity, mesta – pomoc, ktorú veľmi často sprostredkujú práve nadácie? Takúto istotu dnes nemá nikto, ani tí, ktorí sa na čas ocitli na vyšších priečkach spoločenskej hierarchie. Nemáte ju ani Vy, lebo svetská sláva vždy bola klamná a pominuteľná“*.

Vďaka kampani sa tiež začalo vecne písať o tom, čo tretí sektor vlastne je, čo sú a komu slúžia nadácie, dobrovoľne organizácie, občianske združenia. Zároveň táto kampaň zaznamenala veľkú výzvu pre masmédiá zo strany MVO. Slovenská tlač, ktorá sa témou tretieho sektora pomerne intenzívne zaoberala aj predtým, výrazne prispela k jeho pozitívnemu obrazu v očiach verejnosti. Možno konštatovať, že práve vďaka nej sa stali pojmy „tretí sektor“, „mimovládne organizácie“, „nadácie“, či „občianska spoločnosť“ súčasťou slovníka bežného občana.

Neziskové organizácie hrajú v demokratických spoločnostiach významnú úlohu. Je dôležité, aby zákony krajiny plne umožňovali vznik a činnosť občianskych organizácií. Keďže mnohé z týchto organizácií slúžia verejnému prospechu, mala by im legislatíva umožniť daňové a iné zvýhodnenia. Aby sa však zabránilo zneužitiu zvláštnych privilégií, ktoré získali a aby sa zabezpečila dôvera verejnosti voči neziskovému sektoru, treba takéto organizácie primerane regulovať a verejne kontrolovať. Pre tretí sektor je charakteristické, že jeho organizácie majú formálnu štruktúru, majú súkromný charakter, nemajú za cieľ vytvárať zisk, sú nezávislé, majú dobrovoľnícky charakter.

Ako príklad Mimovládnej organizácie uvediem: Charitu sv. Alžbety vo Zvolene. Je to nezisková organizácia, ktorá bola založená za účelom poskytovania sociálnej pomoci a humanitárnej starostlivosti občanom bez prístrešia starým a chorým občanom, sociálne odkázaným občanom v hmotnej núdzi zo stránky sociálnej výchovy a integrácie do spoločnosti. Poskytujú pomoc jednotlivcom aj rodinám. Svoju pomoc ponúkajú denne od pondelka do piatku, v čase od: 8 – 30 hod, do 14- 00 hod. Pre rodiny poskytujú pranie šatstva, finančnú pomoc, pomoc pri kontakte s úradmi, materiálnu pomoc – formou liekov plienok pre deti, ponúkajú obnosené šatstvo aj obuv, hračky pre deti, tiež karnevalové masky, niekedy aj spoločenské šaty napr. na stužkovú, nákup trvanlivých potravín a hygienických potrieb-1x do mesiaca, taktiež možnosť telefonovania a hľadanie voľného pracovného miesta. Pre jednotlivca teplú stravu, hygienickú očistu, materiálnu pomoc, motiváciu a podporu pri hľadaní práce, pomoc pri zabezpečení osobných dokladov, tiež obnosené šatstvo.

Pomáhajú ľuďom hľadať zmysel života, začleniť sa do spoločnosti. Nedávno bola charita zrekonštruovaná a vďaka prestavbe má samostatný priestor na skladovanie šatstva. V záhrade ktorá donedávna nebola verejnosti prístupná pribudol altánok. V priestoroch „novej“ charity sa po prvý raz v histórii konala prvá bohoslužba s núdznymi, celebroidal ju Mons. Vojtech Nepšinský – dekan zo Zvolena. Bohoslužba sa bude v týchto priestoroch pravidelne opakovať jeden raz do mesiaca. Momentálne nie sú priestory na prenocovanie bezdomovcov, v tejto charite, chceli by do budúcnosti vybudovať ubytovňu, ktorá by mala byť postavená na pozemku v záhrade areálu. Malo by ísť o celodennú ubytovňu, v ktorej by sa bezdomovci mohli zdržiavať celý deň aj noc. Finančné prostriedky by chceli získať z eurofondov.

Občianske združenie - Nádej deťom, neformálne pôsobí od r. 1994, zaregistrované bolo v apríli r. 1998 Pôsobí v Banskej Bystrici a jej okolí. Venujú sa rímskym, sociálne slabým a neprispôsobivým rodinám pri rovnomernom rozvoji osobnosti detí v telesnej, duševnej i duchovnej oblasti v ich živote. Pri svojej práci sa riadia rímskym príslovím: „Ak sa vnucuje Rómovi dobro nevhodným spôsobom, Róm neverí že je to dobro.“

Nádej deťom vo svojich projektoch, dáva priestor deťom a mladým rímskym ľuďom zapojiť sa do procesu o svojom živote a živote komunity v ktorej žijú. Vstupujú im základné kresťanské princípy, chcú novej generácii predložiť základ zmeny ich životného štýlu. Aktivity sú zamerané na: jedinečnosť – vzdelávacie programy zamerané na spoznávanie etnika, kultúry, tradície a jazyka. Výsledkom toho je že deti porozumejú a prijmu že výzor a vlastnosti, ktoré odlišujú rímske deti od iných detí, ho robí cenným, neopakovateľným, vzácnym a hodnotným. Deti uverí že má vlastnosti, schopnosti a zručnosti, ktoré sú originálne. Ďalej sa zameriava na: spolupatričnosť- dáva deťom pocit spolupatričnosti cez uspokojovanie väzieb, ktoré sú pre ne dôležité. Tiež moc rozhodnúť – deťom dávajú toľko slobody a rozhodovania koľko sú schopné uniesť. Pomáhajú deťom rozlišovať dobro od zla, pravdu od klamstva, učia ich hodnotám, ktoré majú pre nich význam. Vzormi sú ľudia, ktorí ich učia nieť zodpovednosť. Samozrejme aj aktivity zamerané na rozvoj hudobného dramatického a výtvarného cítenia. Vzdelávacie programy o hygiene, zdravej výžive, plánovanom rodičovstve., Letné tábory pre deti a športové hry počas prázdnin., Charitatívna pomoc sociálne odkázaným rodinám. Cieľom tohto Občianskeho združenia je, aby rímska rodina bola zdrojom pochopenia identity, príslušnosti, stability, sebavedomia, prijatia a vlastnej hodnoty. Motto občianskeho združenia Nádej deťom: „Vieme o nich, máme ich radi a záleží nám na nich.“

Dobrovoľníctvo v sociálnej práci

Činnosť dobrovoľníckej organizácie je postavená prevažne na dobrovoľníkoch a ich práci. Väčšinou ide o neziskové organizácie, ktoré sa snažia presadzovať práva menších a uspokojovať individuálne potreby obyvateľov. Vďaka svojej iniciatíve práve tieto organizácie bývajú realizátormi mnohých zmien, ktoré nastanú v spoločnosti. Rozsah služieb poskytovaných prostredníctvom dobrovoľníkov je mimoriadne široký. Zameriavajú sa na všetky úseky sociálnej práce – od práce s deťmi až po seniorské služby. Aj činnosti, ktoré dobrovoľníci vykonávajú sú veľmi rôznorodé.

Za dobrovoľníka je podľa J. Hledíkovej a J. Plamínka (1996) považovaný človek, ktorý ponúka organizácii svoje vedomosti, schopnosti, zručnosti a skúsenosti za dohodnutých podmienok a nie je za túto činnosť finančne odmenený formou platu. Dobrovoľnícke centrá, ktoré sa venujú podpore, propagácii a servisu pre organizácie a dobrovoľníkov existujú v súčasnosti na Slovensku len tri: Centrum dobrovoľníctva v Banskej Bystrici, Dobrovoľnícke centrum v Prešove a C.A.R.D.O. v Bratislave. Na území Slovenska však funguje veľké množstvo organizácií, ktoré medzi svoje ciele aj rozvoj dobrovoľníctva. S cieľom zvýšiť status dobrovoľníctva v očiach verejnosti a oceniť prácu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok existuje na Slovensku množstvo čiastkových aktivít na uznanie dobrovoľníctva resp. dobrovoľníckych aktivít.

Slovenská humanitná rada udeľuje ocenenie – Dar roka, realizuje benefičný večer v období adventu – dobrovoľníci hovoria o svojej práci Benefícium, Slovenský červený kríž udeľuje cenu – Darčovstvo krvi a zápis do knihy cti, ako i ocenenie Dobrovoľná opatrovatelka za dlhoročné

poskytovanie opatrovateľských služieb na báze dobrovoľníctva. Nadácia krajiny harmónie udeľuje cenu Forresta Gumpa, pre človeka, ktorý pomohol zdravotne postihnutým ľuďom k integrácii.

Niekoľko rokov sa tiež udeľuje srdce na dlani pri príležitosti medzinárodného dňa dobrovoľníkov 5. decembra. V roku 2007 rozbehlo C.A.R.D.O. ako prvá organizácia dobrovoľnícky program v spolupráci v bratislavských domovoch dôchodcov. Najmä v Bratislave kde sa v posledných rokoch stretávame čoraz s väčším počtom ľudí bez domova, či so skúsenosťou domáceho násillia sa začínajú rozvíjať dobrovoľnícke aktivity v útulkoch a v azylových domoch (napr. Depaul, Brána do života). Významné miesto na Slovensku má už niekoľko rokov medzinárodné dobrovoľníctvo. Formou Európskej dobrovoľníckej služby ho sprostredkováva niekoľko desiatok akreditovaných organizácií. Do Nemecka v rámci tzv. Dobrovoľníckeho sociálneho roka sprostredkuje dobrovoľníkom ročný pobyt Evanjelická Diakonia. Misijnému dobrovoľníctvu sa prioritne SAVIO (saleziánska organizácia) a eRko.

Osobitá pozornosť je na Slovensku venovaná rozvoju dobrovoľníctva v rámci Vysokých škôl pripravujúcich sociálnych pracovníkov a pracovníčky a odborníkov a odborníčky iných pomáhajúcich profesií (napr. VŠZ a SP sv. Alžbety v BA, PF UMB v BB). Veľmi častá je na Slovensku spolupráca organizácií s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami pri realizácii rôznych verejných zbierok (napr. Biela pastelka, Deň narcisov, Modrý gombík a iné).

Zoznam použitej literatúry:

1. Tretí sektor a mimovládne organizáci: Alžbeta Gregorová a kolektív. 2009. ISBN 978-80-8083-805-8.
2. Tretí sektor a dobrovoľníctvo: Martin Bútora, Zuzana Fialová, Pavol Demeš. 1997. ISBN 80-967403-4-2.
3. Sociálna práca – vybrané kapitoly z dejín, teórie a metód sociálnej práce: M. Oláh, M. Schavel, Z. Ondrušová, P. Navrátil. 2012. ISBN 80-969449-6-7.
4. Čítanka pre neziskové organizácie: Kolektív autorov. 2001. ISBN 80-968095-5-5.

Dobrovoľníctvo v sociálnej práci

Janka BLAŠKOVÁ

Fungujúca spoločnosť je zložená z troch sektorov, ktoré by mali byť udržiavané v rovnováhe. Každý z troch sektorov má určitý priestor, ktorý je z hľadiska aktivít, právomocí i zodpovedností špecifický a autonómny a súčasne existujú pomerne rozsiahle oblasti, kde dochádza k prekrytiu a prelínaniu týchto sektorov.

- Prvý sektor – verejný (vládny, štátny) je financovaný prostredníctvom verejných financií, je riadený prostredníctvom orgánov verejnej správy, rozhoduje sa v ňom prostredníctvom verejnej voľby a podlieha verejnej kontrole.
- Druhý sektor – podnikateľský (súkromný) je financovaný prostredníctvom súkromných zdrojov, hlavnou náplňou je podnikanie fyzických a právnických osôb s cieľom dosiahnuť zisk. V tomto sektore prevažujú ekonomické záujmy a tvorba zisku.
- Tretí sektor – mimovládny (neštátny, neziskový) je financovaný prostredníctvom verejných aj súkromných zdrojov, je inštitucionálne oddelený od štátu a verejného sektora, je neziskový, jeho hlavnou úlohou nie je tvorba zisku.

Mimovládne organizácie resp. tretí sektor pôsobí všade tam, kde z rôznych dôvodov nepôsobia štát a trh. V Slovenskej republike existujú štyri základné právne formy mimovládnych organizácií sú to: Nadácie, Neinvestičné fondy, Občianske združenia, Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby.

Neodmysliteľnou súčasťou mimovládnych organizácií je dobrovoľníctvo, ktoré je zastúpené skoro v každej mimovládnej organizácii a plní v nej významnú úlohu. Dobrovoľníctvo sprevádza dejiny ľudstva od nepamäti. Spolupatričnosť, vzájomná pomoc a záujem o človeka ako takého, patria k základným prejavom ľudskosti, s ktorými sa stretávame v každej dobe, spoločnosti či kultúre. Začiatky môžeme vidieť v rámci pomoci rodinných príslušníkov, v podobe susedskej pomoci a pomoci najbližšieho okolia. Neskôr to boli rôzne náboženské a humanitárne organizácie, ktoré prejavovali snahu o zmiernenie nepriaznivých životných situácií. Všetky svetové náboženstvá sa otázkou dobrovoľníctva zaoberajú a považujú dobrovoľníctvo za jednu z najvyšších cností, akú človeku možno pripísať. Dobrovoľníctvo dnes spája milióny ľudí na celom svete, prirodzene a spontánne prekračuje hranice štátov, národov, zblízuje vyznávačov rôznych náboženstiev.

Téma dobrovoľníctvo je stále aktuálna a zaujímavá z viacerých hľadísk. Podčiarkuje to skutočnosť, že dnešná spoločnosť je uponáhľaná a orientovaná predovšetkým na dosiahnutie materiálneho bohatstva a finančného zisku a to neraz aj za cenu straty ohľaduplnosti a „ľudskosti“. Preto je potrebné poukázať na význam dobrovoľníctva a na jeho prínos pre spoločnosť. Dobrovoľníctvo je neplatená činnosť vykonávaná z vlastnej vôle v prospech druhých. Táto činnosť umožňuje na jednej strane nielen slabším, menej zdatným, či odkázaným na pomoc, zapojiť sa do života spoločnosti, ale na druhej strane prispieva k posilňovaniu sebadôvery a sebaúcty tým, ktorí túto pomoc poskytujú. Spôsobuje to najmä skutočnosť, že základom dobrovoľníctva je spojenie ľudskej a profesionálnej pomoci, ktorá obohacuje darcu i obdarovaného.

Dokazuje, že život založený na filantropii a vzájomnej pomoci má zmysel. Prináša uspokojenie tým, ktorí sa zaoberajú nezištnou činnosťou, ale i pocit dôležitosti pre tých, ktorí prijímajú ponúkanú pomoc. Dobrovoľnícka činnosť má dnes široké pole pôsobnosti a jej služby sú vítané sociálnymi pracovníkmi. Stáva novou víziou sociálnej práce. Z toho vyplýva, že základy súčasnej inštitucionalizovanej sociálnej práce vyšli práve z počiatočných neorganizovaných snáh jednotlivcov pomáhať tým, ktorí sa ocitli v núdzi. Preto úlohou sociálnej práce by mala byť neustála podpora dobrovoľníctva, ako prejav ľudskej spolupatričnosti. Ak chápeme dobrovoľnícku prácu v kontexte sociálnej práce ako praktickú činnosť, potom spĺňa všetky jej atribúty.

Dobrovoľnícka práca poskytuje dobrovoľníkom možnosť stretnúť sa s ľuďmi rôznych osudov. Umožňuje im učiť sa vnímať človeka, ako jedinečnú ľudskú bytosť, rešpektovať ho, prejaviť ochotu

a skutočný záujem. Stáva sa tak nástrojom formovania ich osobnosti, ako aj hodnotového rebríčka. Sociálni pracovníci sa môžu ako dobrovoľníci uplatniť takmer vo všetkých oblastiach spoločenského života, vrátane rôznych sociálnych oblastí (napr. práca s deťmi z detských domovov, so staršími ľuďmi, bezdomovcami atď.). Táto skúsenosť im dáva šancu konfrontovať sa s rozličnými skupinami klientov a ich špecifickými problémami. Umožňuje im tiež oboznámiť sa s osobnostnými a odbornými požiadavkami, ktorými musia sociálni pracovníci v tej ktorej oblasti disponovať.

Aby sa sociálna práca realizovala profesionálne, koncepčne, komplexne a zodpovedne, vyžaduje si to aj vytvorenie inštitucionálnych základov sociálnej práce (nielen sociálnej politiky), a to:

- na globálnej úrovni, resp. v rámci európskych štruktúr v podobe profesijných združení, odborných kongresov, vedeckých konferencií a pod.
- na úrovni štátu, resp. štátnej správy napr. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, odbory sociálnych vecí štátnej správy a samosprávy a nimi zabezpečované služby sociálnej pomoci, kurately, domovy dôchodcov, protidrogové liečebne a iné
- na úrovni iných nevládných spoločenských organizácií, združení, nadácií napr. domovy dôchodcov, psychologické poradne, ubytovne pre sociálne odkázané matky s deťmi, zariadenia pre pomoc bezdomovcom, ekumenické spolky a pod.
- vzájomnou spoluprácou nevládných inštitúcií a štátu, resp. samosprávy, obcí a miest

Čo je to vlastne dobrovoľníctvo a kto je to dobrovoľník?

Terminológia dobrovoľníctva v súčasnosti nie je úplne ujasnená. Stretávame sa s viacerými definíciami dobrovoľníctva a pojmami s ním súvisiacimi. Rozdielnosť v definovaní vidíme jednak u jednotlivých autorov, a môžeme ju sledovať aj v rámci jednotlivých krajín, v ktorých je fenomén dobrovoľníctva zvlášť rozšírený.

Dobrovoľník bez nároku na finančnú odmenu poskytuje svoj čas, energiu, vedomosti a zručnosti v prospech ostatných ľudí a spoločnosti. Jeho úloha je vymedzená tak, aby sa na ňu mohol príjemca v dohodnutom rámci spoľahnúť. Dobrovoľník môže byť vnímaný ako spoľahlivý pomocník, na ktorého možno mať podobné nároky ako na plateného zamestnanca. Dobrovoľne zvolená aktivita a pomoc sú tým, čo robí z dobrovoľníka nositeľa zmien v spoločnosti. Jeho tvorivá energia je silou, ktorá pomáha hľadať zdroje a možnosti nových riešení. Tým sa stáva mostom v procese spolupráce medzi štátom, komerčným sektorom a sektorom neziskových organizácií (Tošner a Sozanská, 2002, s.35). Podľa Ochmanovej a Jordana „dobrovoľníctvo je neplatená, uvedomelá činnosť z vlastnej vôle v prospech iných“ (1997, s. 6).

„Dobrovoľník je človek, ktorý sa slobodne, z vlastnej vôle rozhodol prostredníctvom formálnej alebo neformálnej skupiny venovať svoj čas a schopnosti v prospech iných ľudí a/alebo spoločnosti, bez nároku na odmenu za vykonanú prácu“ (Výstupný materiál pracovnej levočskej skupiny. In Mydlíková a kol., 2002, s. 7).

Z hľadiska zapájania ľudí do činnosti vykonávanej dobrovoľne, z vlastnej vôle, môžeme hovoriť o nasledovných typoch činnosti:

- dobrovoľnícka činnosť ako susedská alebo občianska výpomoc, ktorá sa orientuje hlavne na rodinu, príbuzenstvo alebo susedstvo,
- dobrovoľnícka činnosť ako dobrovoľníctvo vzájomne prospešné, ktoré sa realizuje v rámci komunity vytvorenej v obci, okolo fary, športového klubu a pod.,
- dobrovoľnícka činnosť ako verejne prospešné dobrovoľníctvo, na ktorom sú založené neziskové organizácie alebo dobrovoľnícke centrá. Vyznačuje sa podobnými rysmi ako občianska výpomoc, ale zároveň je charakterizované aj ďalšími znakmi, ako napríklad rolou dobrovoľníka. Nezisková organizácia tu vystupuje v pozícii poskytovateľa príležitostí k dobrovoľnej činnosti (Tošner a Sozanská, 2002).

V dobrovoľníckej praxi na Slovensku sa stretávame s tromi základnými typmi dobrovoľníkov:

- ľudia pracujúci v organizácií bez akejkoľvek finančnej odmeny,
- odborníci, ktorí poskytujú vysoko špecializované služby a sú ohodnotení symbolickou odmenou (právnici, terapeuti, prekladatelia),

- členovia správnych rád organizácií. (Prac. materiál Levočskej skupiny. In Mydlíková a kol. 2002).

Ak hovoríme o typoch dobrovoľníctva, jednou z jeho foriem je aj dobrovoľná služba. Ide o dlhodobý záväzok vykonávať dobrovoľnícku činnosť často mimo krajiny, v ktorej dobrovoľník žije. Vysielaním dobrovoľníkov do zahraničia sa venujú konkrétne organizácie, ktoré posielajú dobrovoľníkov na „pracovné tábory“, študijné, či vzdelávacie pobyty v humanitárnych alebo ekologických organizáciách (Druhy dobrovolnictví. 2005).

Pri vysielaní dobrovoľníkov do zahraničia v rámci dobrovoľnej služby sa každá organizácia, ktorá sa touto činnosťou zaoberá, riadi právnymi úpravami svojich krajín, ako aj medzinárodnými bilaterálnymi a multilaterálnymi zmluvami. Väčšina európskych krajín má nejakým spôsobom upravenú dobrovoľnícku službu, v legislatívnom systéme existujú zákony alebo vyhlášky. Definície dobrovoľníctva, ako aj jeho právna úprava sú v rôznych krajinách odlišné. Právnu úpravu dobrovoľníctva môžeme považovať za jeden zo základných prostriedkov kvalitného fungovania a rozvoja dobrovoľníckej práce.

Dobrovoľníctvo na Slovensku je upravené zákonom č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon zakotvuje niekoľko nových pojmov, ako napríklad dobrovoľník, dobrovoľnícka činnosť(služba), vysielajúca organizácia a prijímateľ dobrovoľníckej činnosti. Cieľom tohto zákona je legislatívna podpora dobrovoľníctva a zdôraznenie jeho dôležitosti a potreby.

Pre človeka s dobrovoľníckym srdcom je zmyslom života použiť seba ako nástroj pomoci iným bez toho, aby čakal nejakú protihodnotu. Skúsení dobrovoľníci zostávajú v tejto službe práve preto, lebo majú pocit, že dosiahli to, čo dosiahnuť chceli, a tak iba naplňajú zmysel svojho života. Patria sem aj tí, ktorí sú dostatočne ekonomicky zabezpečení a ktorí často hovoria: *„Mám čo jesť, mám si čo obliecť, mám strechu nad hlavou, mám svoju rodinu a už nič nepotrebujem – chcem teda pomáhať druhým, ktorí to ešte nemajú“* (Dobrovoľníctvo služba so srdcom. 2011).

Zoznam použitej literatúry:

1. MYDLÍKOVÁ, E. a kol.: Dobrovoľníctvo na Slovensku alebo „Čo si počať s dobrovoľníkom“. Bratislava: Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov, 2002, ISBN 80-968713-07.
2. OCHMANOVÁ, M., JORDAN, P.: Dobrovoľníci – cenný zdroj pomoci. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies, 1997, ISBN 1-886333-29-7.
3. TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O.: Dobrovoľníci a metodika práce s nimi v organizáciách. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-514-8.
4. Druhy dobrovolnictví. http://www.dobrovolnik.cz/d_druhy.shtml.
5. Dobrovoľníctvo služba so srdcom. <http://www.prohuman.sk/socialna-praca/dobrovolnictvo-sluzba-so-srdcom>
6. Zákon NR SR č. 460/2011 Z.z. o dobrovoľníctve

Význam nadácie pre spoločnosť

Štefan NÁTHER

Mimovládne dobrovoľnícke aktivity majú na Slovensku hlboké, hoci komunistickým systémom narušené tradície. Ich formy, funkcie a vzťahy k štátu a občianskej spoločnosti sa v priebehu storočí menili. Dnes, keď začína v obnovennej občianskej spoločnosti nadobúdať na význame tretí sektor, sústredila sa pozornosť na výskum dobrovoľníctva a združovania v súčasnej spoločnosti i v jednotlivých obdobiach historického vývoja.

Presné vymedzenie pojmu tretí sektor je náročné, pretože v sebe zahŕňa rôzne typy pestrého a mnohohrstevného javu združovania. Najčastejšie je charakterizovaný prívlastkami, ktoré vyjadrujú jednotlivé kvality sektoru - ako tretí, či autonómny, mimovládny sektor, pretože pracuje v oblasti mimo trhu a štátu, ďalej neziskový, alebo nekomerčný, dobrovoľnícky, svojpomocný, charitatívny, verejnoprospešný.

Od stredoveku existovali aj nadácie. Išlo o majetok v podobe kapitálu, nemovitostí, naturálií a podobne v správe osoby alebo združenia, použitie ktorého bolo vinkulované na špecifické účely. Nadácie vystupovali pod rozličnými názvami - základina, poručenstvo, fond, fundus, fundatio, stipendium, beneficium, Stiftung, Spende, alapítvány, alap, nadace, nadání. Vznikali z testamentárnych odkazov a darov panovníka, šľachty, meštianstva, spolkov a iných združení alebo spojením majetku viacerých darcov, ktorí ich vyhradzovali na stavbu rozličných dobročinných sociálnych zariadení, v najstaršom období hlavne na vzdelávanie. Základiny dostávali pomenovanie spravidla podľa svojho jediného, prvého alebo najväčšieho zakladateľa. V stredovekej habsburskej monarchii boli určené najmä na vzdelávanie. V súvislosti s nástupom protireformácie od druhej polovice 16. storočia začali katolícki Habsburgovci dohliadať na katolícke školstvo a výrazne ho hmotne podporovať. Narastajúci, kráľom nekontrolovateľný majetok cirkvi, podpora katolíckeho školstva na úkor evanjelického, ale aj osvietencké snahy zabezpečiť, "aby každý poddaný dostal patričné vzdelanie, primerané svojmu stavu a povolaniu", to všetko posilnilo v 18. storočí snahu katolíckych Habsburgovcov o štátny dozor nad školstvom.

Právna forma nadácií bola pôvodne obsiahnutá v § 646 Všeobecného občianskeho zákonníka (ABGB) z roku 1811. Po roku 1948 právny poriadok už pojem nadácia neobsahoval a ani prax už tento pojem nepoužívala. Novelizáciou Hospodárskeho zákonníka zákonom č. 103/1990 Zb. boli nadácie opätovne upravené v našom právnom poriadku. Nadácii bolo priznané postavenie samostatnej nezárobkovej právnickej osoby. Novelou Občianskeho zákonníka zákonom č. 509/1991 Zb. došlo k právnemu zaradeniu nadácií pod právnické osoby ako účelové združenia majetku. Následným prijatím osobitného zákona č. 207/1996 Z. z. o nadáciách v znení zákona č. 147/1997 Z. z., ktorý začal definovať nadáciu ako účelové združenie vecí, peňažných prostriedkov, cenných papierov a iných oceniteľných hodnôt, ktoré zriaďovateľ určil na plnenie všeobecnoprospešného účelu. Nový zákon o nadáciách č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov považuje nadáciu za účelové združenie majetku, ktorý slúži na podporu verejnoprospešného účelu.

Medzi prvými porevolučnými nadáciami v našom meste Banská Bystrica vznikla nadácia Zdravé mesto, ktorá prešla všetkými právnymi úpravami o nadáciách od roku 1991 po posledný prijatý zákon v roku 2002. História nadácie sa uvádza od vtedy, keď v roku 1991 sa mesto Banská Bystrica prihlásilo k projektu Svetovej zdravotníckej organizácie Zdravé mestá. Na podporu tohto projektu bola z iniciatívy miestneho Rotary klubu založená v roku 1992 Nadácia Zdravé mesto Banská Bystrica. Jej cieľom bolo získavať prostriedky na podporu programov a projektov smerujúcich k zlepšovaniu životného prostredia a kvality života v meste.

Hoci ľudia, ktorí za nadáciou stáli robili čo mohli, hlavné bremeno aktivít ostávalo stále na ich pleciach. Nadácia uskutočňovala toľko aktivít, koľko títo nadšenci zvládli a mohla do nich investovať len toľko peňazí, koľko pozháňali. Preto sa, inšpirovaní tradíciou komunitných nadácií v USA, rozhodli

zmeniť činnosť nadácie tak, aby mohla lepšie naplňať svoje poslanie, ktorým je posilňovanie sociálneho kapitálu (občianskej angažovanosti vo veciach verejných) a zlepšovanie kvality života v tomto regióne. Základnou myšlienkou tejto zmeny bolo prestať s realizáciou vlastných projektov a ponúknuť pomoc a finančnú podporu organizáciám a občianskym iniciatívam, ktoré majú dobré nápady ako zlepšiť kvalitu života v komunite, ale nemajú prostriedky. Jedným z impulzov prečo sme v roku 1993 začali budovať komunitnú nadáciu v Banskej Bystrici bolo to, že sme narazili na limity, ktoré pred vtedajšiu Nadáciu Zdravé mesto položil práve nízky sociálny kapitál.

Medzi prvý veľký projekt možno zaradiť projekt, ktorý v lete 1993 sa Nadácia Zdravé mesto pokúsila postaviť rozsiahle detské ihrisko na 25 tisícovom betónovom sídlisku Rudlová-Sásová. Nadácia zabezpečila všetko potrebné k realizácii projektu - analýzu potrieb, projekty, úradné súhlasy, financie, materiál, dobrovoľníkov-staviteľov. Opierala sa však o jednu podmienku - bolo treba, aby rodičia detí, pre ktoré sa ihrisko stavalo, priložili ruku k dielu.

Akcia však skončila viac menej fiaskom. Stroskotala na tom, že rodičia detí sa zostali prizerať spoza okien svojich bytov a nepriložili ruku k dielu. Táto bolestná skúsenosť prispela k tomu, že Nadácia Zdravé mesto bola prinútená hľadať iné cesty svojho fungovania a že si jej lídri jasne uvedomili psychologické limity občianskej angažovanosti - inými slovami - sociálneho kapitálu komunity. Šťastnou zhodou okolností sa v tej istej dobe jeden z členov správnej rady nadácie zoznámil s konceptom komunitných nadácií v USA. Po návrate domov o svojich postrehoch informoval členov správnej rady a zrodilo sa rozhodnutie pretransformovať Nadáciu Zdravé mesto Banská Bystrica na komunitnú nadáciu.

Obdobie transformácie trvalo takmer rok a bolo úspešne zavŕšené na jeseň roku 1994, keď mesto Banská Bystrica schválilo svoj vstup do nadácie a finančný dar vo výške 1 milión korún. V novembri 1994 bol schválený nový štatút nadácie, vytvorená správna rada a už v decembri 1994 komunitná nadácia udelila prvé granty na podporu rozvoja komunít v našom meste.

Rozšírenie pôsobnosti komunitnej nadácie nastalo v marci 1998 rozšírila Komunitná nadácia Zdravé mesto svoju pôsobnosť i na región mesta Zvolen. V tomto období bol vytvorený Zvolenský fond v spolupráci a s finančným príspevkom mesta Zvolen. V decembri 2002 začala nadácia spoluprácu s mestom Sliač a bol otvorený Fond mesta Sliač.

- Štruktúra Komunitnej nadácie Zdravé mesto je zahrnutá v správnej rade: Eleonóra Fabiánová – predsedníčka, Juraj Mesík, Oľga Moškurjaková, Juliána Ištóková, Jozef Klement, Boris Kršňák, Ľudmila Priehodová, Pavel Rohárik, Peter Rusnák, Juraj Turčana a Juraj Uherek.
- Komunitná nadácia Zdravé mesto má grantový poradný výbor, ktorý pomáha prerozdeľovať finančné prostriedky pre projekty, ktoré sa uchádzajú pre finančné prostriedky: Marta Buckulčíková, Mirka Dubovská, Mária Filipová, Milan Hronec, Jolka Nátherová, Martina Pavlíková a Ivana Škodová.
- Investičný poradný výbor pri komunitnej nadácii pomáha investovať prostriedky pre ďalší rozvoj organizácie: Jana Fábryová, Lívia Haringová a Peter Antalic.
- Pracovníci nadácie: Beáta Hirt, správkyňa nadácie, Ida Adolfová, finančná a programová manažérka.

Politika konfliktu záujmov:

1. Členovia Správnej rady KNZM, im blízke osoby ako aj organizácie, v ktorých majú trvalý pracovný pomer alebo iný obdobný vzťah alebo pre ktoré pracujú ako dodávatelia služieb na základe zmluvy, nemôžu požiadať o grant od Komunitnej nadácie Zdravé mesto.
2. Členovia poradných výborov podprogramov KNZM a im blízke osoby ako aj organizácie v ktorých majú trvalý pracovný pomer alebo iný obdobný vzťah alebo pre ktoré pracujú ako dodávatelia služieb na základe zmluvy, nemôžu požiadať o grant z príslušného podprogramu. Tieto osoby nie sú vylúčené zo žiadosti o grant z iného podprogramu.

3. Členovia Správnej rady KNZM, členovia poradných výborov, zamestnanci a iní trvalí pracovníci Nadácie nesmú mať finančný ani iný materiálny príjem z udelených grantov a to v žiadnej fáze projektu.
4. Zamestnanci a iní trvalí pracovníci KNZM, členovia Správnej rady, členovia poradných výborov a im blízke osoby, ktorí sú dobrovoľnými členmi inej MVO alebo členmi správnych orgánov inej MVO a zároveň nemajú finančný alebo iný materiálny prospech z grantov udelených z programu KNZM pre tieto organizácie sa nenachádzajú v konflikte záujmov v prípade, že tieto MVO sa uchádzajú o grant v Nadácii, sú však povinní o tejto skutočnosti informovať príslušné rozhodovacie fórum a na rozhodovaní sa v tomto prípade nepodieľajú.

Komunitná nadácia Zdravé mesto je členom:

1. Fóra donorov
2. Transatlantic Community Foundation Network
3. Asociácie komunitných nadácií Slovenska

Zoznam použitej literatúry:

1. MÁTEJ, J. a kol. 1976. *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*. Bratislava : SPN, 1976. 501 s.
2. SVÁK, J. a kol. 2002. *Právna úprava tretieho sektora*. 1. vyd. Bratislava: 1. slovenské neziskové servisné centrum, 2002. 84 s. ISBN 80-968754-2-6.
3. <http://www.knzm.sk>

Nadácia otvorenej spoločnosti OPEN SOCIETY FOUNDATION

Helena LOVASOVÁ

Mimovládne organizácie na Slovensku tvoria osobitnú súčasť života ľudí. Poukazujú na problémy v spoločnosti a hľadajú spôsoby riešenia. V mojej seminárnej práci budem charakterizovať vznik, vnútornú štruktúru, ciele, aktivity a formy dosahovania cieľov mimovládnej organizácie Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation /NOS – OSF/. Mimovládna organizácia, čo patrí do tretieho sektora, je nezávislý od štátu nie je zriaďované za účelom zisku, je ako nástroj na postup, ktorý vedie ku kvalite života každého občana. Majú právnu formu.

Mimovládna organizácia pôsobí na Slovensku od roku 1992, vznikla z individuálneho podnetu človeka, filantropa a amerického finančníka Georga Sorosa. Hlavným cieľom mimovládnej organizácie je rozvoj občianskej spoločnosti na Slovensku prostredníctvom realizácie a podpory aktivít v oblasti humanity, vzdelávania, zdravotníctva, umenia, kultúry, manažmentu, médií, ľudských práv. Vo filozofickej rovine koncept otvorenej spoločnosti vychádza z toho, že ľudské poznanie je nedokonalé a že nikto nemá konečnú pravdu. Reálne je otvorená spoločnosť charakterizovaná vládou práva, rešpektom ľudským právam, menšinám a názorom menšín, rozdelením moci a trhovou ekonomikou.

Štruktúra Nadácie otvorenej spoločnosti

Od Nadácie sa postupne vyčlenili samostatné organizácie, ktoré boli pôvodne súčasťou jej programovej štruktúry, ako:

- Nadácia Centrum súčasného umenia – cieľom nadácie je podporiť aktivity v oblasti súčasného umenia.
- Nadácia Škola doktorán, Žiar nad Hronom – nadácia sa sformovala zo vzdelávacieho programu Step by Step /Krok za krokom – 1993/, po dvoch rokoch sa program osamostatnil.
- Otvorený klub lekárskej spoločnosti – Open Medical Club – cieľom klubu je primerane aplikovať do praxe relevantné a validné informácie a údaje na princípe Evidence Based Medicine získané na salzburských seminároch. Súčasťou činnosti klubu je aj poskytovanie validných a relevantných informácií verejnosti.
- Plan B, n. o. – poslaním je poskytovať pomoc a podporu pri riešení zdravotných, právnych a sociálnych problémov, ktoré užívanie a zneužívanie nelegálnych návykových látok so sebou prináša nielen samotným užívateľom, ale aj ich sociálnemu okoliu a celej spoločnosti.
- Slovenská debatná asociácia – má viac ako 300 členov v debatných kluboch na približne 30 stredných a vysokých školách. Jadrom jej aktivity sú regionálne a celoslovenské turnaje v slovenčine aj angličtine. Organizuje metodické semináre pre trénerov, rozhodcov aj debatérov.
- Slovensko-český ženský fond – úlohou fondu je presadzovať princíp rovnosti príležitostí žien a mužov prostredníctvom podpory iniciatív zameraných na ochranu, obhajobu a uplatňovanie ženských práv a rozvoj filantropie zameranej na ženy a rodovú rovnosť.

Na Slovensku Fond pre mimovládne organizácie tvoria dva grantové programy:

1. Demokracia a ľudské práva /spravuje NOS – OSF/, Donorské krajiny: Island, Lichtenštajnsko a Nórske kráľovstvo. Oblasť podpory:
 - Demokracia, dobrá a transparentná správa vecí verejných – projekty zamerané na presadzovanie demokratických princípov, skvalitňovania súdnictva.

- Ľudské práva vrátane práv menšín a zvyšovanie porozumenia medzi kultúrami – projekty zamerané na podporu dodržiavania ľudských práv, práv menšín, zlepšenie postavenia osôb znevýhodnených z dôvodu ich národnosti, príslušnosti k rase či etnickej skupine.
 - Rodová rovnosť a boj proti rodovo podmienenému násiliu – projekty zamerané na presadzovanie rodovej rovnosti a prevenciu a elimináciu rodovo podmieneného násilia.
 - Boj proti diskriminácii, rasizmu, xenofóbii, neznášanlivosti a antisemitizmu - projekty zamerané na presadzovanie nulovej tolerance k prejavom popierajúcim zásadu rovnosti.
 - Bilaterálny Fond – je osobitne určený na podporu aktivít, ktoré rozvíjajú vzájomnú spoluprácu, spoznávanie, spoločné podujatia so sídlom na Islande, Lichtejnštajnsku, Nórskom kráľovstve a slovenskými mimovládnyimi organizáciami.
2. Aktívne občianstvo a inklúzia - spravuje Nadácia Ekopolis, Nadácia Socia, Nadácia pre deti Slovenska. Najvyšší orgán nadácie zriadený v súlade so Zákom č. 34/2002 Z.z. o nadáciách v znení neskorších zmien a doplnení je Správna rada. Je to nezávislá skupina expertov, ktorá sa pri svojom rozhodovaní riadi Etickým kódexom NOS – OSF. Poradným orgánom Správnej rady je Rada starších, jej poslaním je predovšetkým posilniť schopnosť nadácie otvárať nové témy v súlade s aktuálnymi výzvami v spoločnosti, hľadať východiská pre krátkodobú a dlhodobú stratégiu. Rada starších je otvorená osobnosťami domáceho verejného diania, predovšetkým bývalými členmi Správnej rady.

Mimovládna organizácia realizuje 2 typy programov. Vlastné programy, pri ktorých využíva profesionálne skúsenosti a odbornosť svojich zamestnancov ako: vzdelávanie a školstvo, verejné zdravie, právo a dobre spravovaná spoločnosť, rovnosť príležitostí, skvalitňovanie médií.

3. Grantové programy poskytujú finančnú podporu mimovládnym neziskovým organizáciám, ktoré svojimi aktivitami napomáhajú: rozvoju otvorenej spoločnosti, vzdelávaniu, posilňujú ľudské práva a rovnosť príležitostí znevýhodnených občanov s prihliadnutím na špecifické potreby Rómov.
- Vdelávanie – v oblasti podpory vzdelávania sa usilujú zvyšovať kvalitu vzdelávania a jeho dostupnosť pre všetkých, s prihliadnutím na znevýhodnené skupiny v spoločnosti – Granty a štipendiá – štipendijný program pre rómskych študentov stredných a vysokých škôl.
 - Právo a dobre spravovaná spoločnosť – aktivity zamerané na posilňovanie princípov právneho štátu z pohľadu dodržiavania a ochrany ľudských práv a zvyšovania občianskej angažovanosti.
 - Rovnosť príležitostí – aktivity a projekty zamerané na prekonávanie problémov vyplývajúcich z nerovného postavenia znevýhodnených skupín. Podporujú boj proti neznášanlivosti a intolerancii s dôrazom na Rómov.
 - Médiá a komunikácia – upozorňujú na kvalitnú prácu novinárov a podporujú ich profesionalizáciu, vytvárajú priestor na odbornú diskusiu o citlivých témach a spôsoboch zobrazovania znevýhodnených skupín v médiách.
 - Medzinárodná spolupráca – podporujú medzinárodné výmeny a stretnutia predstaviteľov občianskej spoločnosti z postkomunistických krajín, ktoré im umožňujú podeliť sa s nápadmi, informáciami, odbornými znalosťami a praktickými skúsenosťami.
 - Blokový grant pre mimovládne organizácie – Nadácia otvorenej spoločnosti bola sprostredkovateľom Blokového grantu pre mimovládne organizácie v oblasti ľudských práv.

Zoznam použitej literatúry:

1. Bútora, M. – Bútorová, Z. – Strečanský, B. 2012. Aktívne občianstvo a mimovládny sektor na Slovensku. Trendy a perspektívy. 1. vyd. Bratislava: Občianske združenie Včelí dom, 2012. 78 s. ISBN 978-80-970885-0-7.

Greenpeace na Slovensku - mimovládna organizácia

Ján DADO

Tretí sektor predstavuje jeden zo základných pilierov spoločnosti občana a je dôležitým prvkom sociálnej stability. I keď sa s pojmami „tretí sektor“ či „mimovládna organizácia“ bežne stretávame už dvadsať rokov, dodnes tieto termíny nie sú jasne definované. Mimovládne organizácie označujú oddelenie týchto organizácií od štátu, to znamená, že ich činnosti nie sú viazané na rozhodnutie štátneho orgánu a nie sú mu podriadené (Gregorová, 2009). Na Slovensku tvoria dôležitú súčasť nášho života, poukazujú na problémy v spoločnosti a aktívne sa podieľajú na ich riešení. Zhoršujúca kvalita životného prostredia ohrozuje existenciu ľudstva a ľudstvo si to začalo uvedomovať a snaží sa ozdraviť životné prostredie aj prostredníctvom neziskových mimovládnych organizácií (Cenkerová, 2011). Sú to teda organizácie neštátneho charakteru. Medzi znaky mimovládnych organizácií patria: formálna štruktúra a inštitucionalizovanosť, súkromný, neštátny charakter, neziskovosť, nezávislosť a fungovanie na samosprávnom princípe a dobrovoľnícky charakter (Gregorová, 2009).

Greenpeace je nezávislou medzinárodnou organizáciou a používa nenásilnú formu protestu, aby tak upozornila na problémy životného prostredia. Greenpeace prináša svedectvo o ničení životného prostredia mierovým a nenásilným spôsobom, používa nenásilnú konfrontáciu za zvýšenie množstva a kvality verejnej diskusie, ukazuje na hrozby pre životné prostredie a hľadá riešenie, zabezpečuje si finančnú nezávislosť od politických alebo komerčných záujmov, hľadá riešenie na propagovanie otvorenej diskusie o voľbách spoločnosti o životnom prostredí. Greenpeace používa konfrontačné akcie, aby upozornil na porušovanie zákonov a aby priamo zabránil ničeniu prírody, blokovanie výpustí z chemických fabrík alebo bráni veľrýbárom v ich love. Ale aj v takýchto vypätých situáciách sa Greenpeace vždy drží pravidla o nenásilnom konaní, pretože sa inšpiroval metódami Mahátmu Gándhího, ktorý hlásal nenásilie, ale aktívne využíval právo na občiansku neposlušnosť (Greenpeace – Naše zásady, 2012). Greenpeace má na celom svete zásadu neprijímať peniaze od firiem, štátov alebo rôznych grantov od právnických osôb, platí to aj na Slovensku. Greenpeace prijíma peniaze len od fyzických darcov, žiadne granty, fondy (Odkladal, 2014).

Organizácia Greenpeace postupne nadobudla medzinárodnú, dokonca až celosvetovú pôsobnosť – 40 krajín sveta. Greenpeace Slovensko začal pôsobiť ako národný pobočka vplyvom vstupu stredovýchodnej Európy do Európskej únie. Agenda Greenpeace je široká, nemôže sa venovať problémom až tak do hĺbky, pretože výhodou malých organizácií je že môžu koncentrovať všetku činnosť do daného projektu. Medzi najvýznamnejšie aktivity zaraďujeme protijadrovú kampaň, kde v rámci tejto kampane mal Greenpeace dva ciele a to zabrániť dostavbe jadrovej elektrárne v Mochovciach a nepredĺžiť prevádzku jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach. Medzi ďalšie aktivity patrí zabezpečenie skladov so starými agrochemikáliami v Bielkovciach, v Hontianskych Tesároch a Čelovciach. Poslednou dlhodobou kampaňou je tá, ktorá je zameraná proti geneticky modifikovaným organizmom, kde cieľom je vyplnenie medzery v legislatíve a zvýšenie informovanosti verejnosti. Ale venuje sa aj ďalším témam ako ochrana lesov, ochrana oceánov, šírenie mieru a celosvetové odzbrojenie. Slovensko sa stalo členom IWC v roku 2005 a hlasovaním za obmedzenie lovu sa pridalo na stranu ochrancov veľrýb (Cenkerová, 2011).

História Greenpeace

V roku 1971 vykonávali Spojené štáty americké na malom ostrove Amchitka pri Aljaške atmosférické testy atómových zbraní, ostrov bol posledným útočiskom troch tisícov morských vydier, domovom orla, sokola a ďalších divokých zvierat (História Greenpeace, 2012). Hŕstka statočných ľudí

protestovali proti týmto zbraniam a ich mottom bolo „Let's make it a green peace“ – dosiahnime zelený mier a takto vlastne vznikla organizácia Greenpeace (História Greenpeace, 2013). Odvaha, nasadenie a nenásilná forma protestu týchto ľudí sa stali príkladom, ktorí inšpiroval tisíce ľudí k ich nasledovaniu (História Greenpeace, 2012). V roku 1975 sa konala prvá akcia proti lovu veľrýb, kde aktivisti manévrovali na nafukovacích člnoch medzi veľrybou a harpúnou veľrybárov a v roku 1986 nadobudol platnosť medzinárodný zákaz lovu veľrýb. V polovici 70. rokov prepožičal indiánsky šaman kmeňa Krí organizácii čestný titul Rainbow Warriors teda dúhový bojovníci. Rok 1978 Greenpeace zabránil potopeniu jadrového odpadu do Atlantiku a v roku 1983 nadobudol platnosť desaťročný zákaz vyhadzovania jadrového odpadu do mora. Na začiatku 80. rokov sa angažuje proti odpadom a chemickému znečisťovaniu vody a vzduchu. V Severnom mori bolo obmedzené vypúšťanie nebezpečných odpadov a zastavené spaľovanie toxického odpadu na mori.

V roku 1993 bol prijatý celosvetový zákaz na zhadzovanie nebezpečného odpadu do morí. O rok neskôr bol zakázaný export toxického odpadu z priemyslových zemí do rozvojových krajín. V roku 1987 Greenpeace otvára výskumnú stanicu na Antarktíde. Cieľom je ochrana tohto kontinentu a v roku 1991 bola prijatá medzinárodná zmluva, ktorá zaručuje 50-ročnú ochranu Antarktídy. V roku 1989 sa angažuje za ochranu pralesov a rok 1994 a 2001 priniesli, že sa obrovské územie kanadských pôvodných pralesov vyhlásilo za chránené. Začiatkom 90. rokov začína Greenpeace svoju kampaň za ochranu zemskej klímy. V roku 1990 bol vydaný celosvetový zákaz ďalšej výroby látok ničiacich ozónovú vrstvu – freónov a o dva roky na to Greenpeace predstavuje "Greenfreeze", prvú bezfreónovú chladničku na svete. Od svojho počiatku kladie Greenpeace zvláštny dôraz na ochranu morí. V roku 1995 po veľkých protestoch prisľúbil ropný koncern Shell organizácii Greenpeace, že nepotopí vrtnú plošinu Brent Spar do mora. Od polovice 90. rokov sa Greenpeace angažuje proti rozširovaniu geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia. V roku 1997 vyhlásilo Rakúsko ako prvý štát zákaz importu geneticky manipulovanej kukurice a tento príklad nasledovali aj ďalšie štáty (História Greenpeace, 2013).

Čomu sa Greenpeace na Slovensku venuje:

Klimatická zmena a Slovensko

Zatiaľ, čo emisie skleníkových plynov v roku 1990 predstavovali na Slovensku 72,4 miliónov ton, tak v roku 2007 to bolo 47 miliónov ton, teda 65% pôvodného stavu. Slovensko teda znížilo emisie skleníkových plynov v podstate iba reštrukturalizáciou priemyslu o 35%. Dá sa konštatovať, že sa Slovensko v oblasti klimatickej politiky vezie kdesi vzadu na spoločnom voze politiky Európskej únie. Pozitívny obrat k lepšiemu na základe Kjótskeho protokolu a ďalšieho obdobia sa dá očakávať iba v prípade výrazného sprísnenia alokačných plánov a stanovenia záväzných a ambiciózných cieľov k ďalšej redukcii skleníkových plynov po roku 2012 (Slovensko a klimatická zmena, 2012).

Energia

Greenpeace presadzuje takúto podobu energetiky: má viesť k výraznému zníženiu spotreby zdrojov, obmedziť dovozy energií zo zahraničia a súčasne neohrozovať našu planétu klimatickými zmenami a jadrovým odpadom. Riešením je nahradenie fosílnych a jadrových zdrojov, zdrojmi obnoviteľnými a výrazné zníženie energetickej náročnosti, aj pri zachovaní životného štandardu. Slovenská energetika je vzdialená udržateľnému modelu – trpí vysokou energetickou náročnosťou, extrémne vysokou závislosťou na dovoze primárnych zdrojov energie a to skoro výlučne z Ruska, ďalej veľmi nízkym podielom obnoviteľných zdrojov energie a vysokým podielom jadrovej energetiky. Energetika je chrbtovou kosťou celého hospodárstva, pretože palivá a energiu spotrebujeme pri výrobe elektriny, pohone vozidiel, vykurovaní, pri výrobných procesoch v priemysle a tak ďalej. Spôsob, akým energiu získavame, sa pritom zásadným spôsobom odráža na stave životného prostredia a v neposlednom rade na zdraví a bezpečnosti obyvateľov (Energia, 2012).

Toxické látky

Nebezpečné chemikálie sa nám ľuďom dostali spod kontroly. Toxické látky, ktoré dlhé roky uvoľňoval do životného prostredia priemysel a poľnohospodárstvo, dnes priamo ohrozujú naše zdravie. Kontaminácia pôdy, vody a vzduchu nebezpečnými chemickými látkami je dnes považovaná za jednu z najväčších environmentálnych hrozieb. Greenpeace sa venuje toxickým látkam systematicky a dlhodobo. Identifikuje znečisťovateľov, upozorňuje kompetentných a presadzuje konkrétne riešenia. Aj vďaka kampaniam a projektom dnes na Slovensku platí zákaz predaja PVC hračiek s obsahom nebezpečných látok pre deti od 0 do 3 rokov, v Kremnici sa neťaží zlato prostredníctvom jedovateho kyanidu a pripravuje sa legislatíva upravujúca likvidáciu starých environmentálnych záťaží (Toxické látky, 2012).

Poľnohospodárstvo

Greenpeace pracuje na kampani za poľnohospodárstvo. Je dobré pre planétu a pre ľudí. Za zdravé jedlo pestované v súlade s ochranou životného prostredia, pretože pestovanie môže pomôcť zmierniť klimatické zmeny. Medzi najznámejšie fakty o poľnohospodárstve patria: desať spoločností kontroluje takmer sedemdesiat percent svetového trhu s osivom, genetické inžinierstvo nenakŕmi svet a až 99,5 percenta svetových farmárov nepestuje geneticky modifikované plodiny, intenzívne poľnohospodárstvo používa umelé hnojivá, toxické chemikálie a znečisťuje tak našu vodu a pôdu a v neposlednom rade prispieva nadmerné používanie hnojív ku klimatickým zmenám (Poľnohospodárstvo, 2012).

Dobrovoľníci Greenpeace

Dobrovoľníci získavajú vedomosti a skúsenosti v práci, ktorá je užitočná pre životné prostredie a samozrejme ich baví. Dobrovoľník sa môže zapojiť do celej rady aktivít, záleží len na jeho preferenciách, schopnostiach a časových možnostiach. Dobrovoľník sa zúčastňuje nenásilných akcií a upriamuje pozornosť na akútne problémy a mobilizáciu svojho okolia k činom. S rastúcou prístupnosťou a vplyvom internetu má stále väčší význam, iba dve minúty na odoslanie mailu alebo podpísanie petície môžu veľa zmeniť. Organizovanie a účasť na tematických turné, festivaloch, organizovaní fotografických výstav, koncertov a pomoc pri medializácii patria ku komunikačným aktivitám pre verejnosť. Pre ochranu životného prostredia je aj nevyhnutné vzdelávanie a preto sa organizujú prednášky na školách, diskusné večery a edukačné programy. K odborným a tímovým aktivitám patria spracovania internetových prieskumov, realizácia prieskumov v teréne, preklady a korekcie textov, video dokumentácia a celkovo ich spracovanie, organizovanie a účasť na táboroch a tréningoch (Čo môžeš robiť ako dobrovoľník Greenpeace, 2006).

Zoznam použitej literatúry:

1. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. 2009. *Tretí sektor a mimovládne organizácie*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2009. 148 s. ISBN 978-80-8083-805-8.
2. *Čo môžeš robiť ako dobrovoľník Greenpeace*. [online]. 2006, [cit. 2014-03-03]. Dostupné na internete: < <http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/Zapoj-sa/co-robia-dobrovolnici/>>.
3. *Energia*. [online]. 2012, [2014-03-03]. Dostupné na internete: < <http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/kampane/Energia/>>.
4. *Greenpeace – naše zásady*. [online]. 2012, [cit. 2014-02-20]. Dostupné na internete: < <http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/o-greenpeace/nase-zasady/>>.
5. *História Greenpeace*. [online]. 2012, [cit. 2014-02-20]. Dostupné na internete: < <http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/o-greenpeace/historia-greenpeace/>>.
6. *História Greenpeace*. [online]. 2013, [cit. 2014-02-23]. Dostupné na internete: < <http://www.greenpeace.estranky.sk/clanky/historia-green-peace.html>>.
7. ODKLADAL, M. *Nový šéf Greenpeace o pripútaní sa ku komínom: radikálne je znečisťovanie prostredia pre zisk*. [online]. 2013, [cit. 2014-02-23]. Dostupné na internete: < <http://www.aktuality.sk/clanok/247325/greenpeace-rozhovor-sef-richard-fekete/>>.
8. *Poľnohospodárstvo*. [online]. 2012, [2014-03-03]. Dostupné na internete: < <http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/kampane/Poľnohospodarstvo/>>.

9. *Slovensko a klimatická zmena*. [online]. 2012, [2014-03-03]. Dostupné na internete: <<http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/kampane/klimaticke-zmeny/Slovensko-a-klimaticke-zmeny/>>.
10. *Toxické látky*. [online]. 2012, [2014-03-03]. Dostupné na internete: <<http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/kampane/toxicke-latky/>>.

Detské krízové centrum Náruč

Miroslava KRÁLIKOVÁ

NADÁCIA - účelové združenie vecí, peňažných prostriedkov, cenných papierov a iných peniazmi oceneľných hodnôt zdanovateľ určil na plnenie všeobecne prospešného cieľa. Nadácia sa zriaďuje najmä za účelom rozvoja duchovných hodnôt, realizácie a ochrany ľudských práv, alebo iných humanitných cieľov, ochrany a tvorby životného prostredia, zachovania prírodných a kultúrnych hodnôt a na podporu zdravia a vzdelávania

Všeobecne prospešným účelom je najmä:

- rozvoj a ochrana duchovných hodnôt,
- ochrana ľudských práv,
- ochrana a tvorba životného prostredia,
- zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt,
- ochrana a podpora zdravia a vzdelávania,
- rozvoj sociálnych služieb.

Nadácia nesmie podnikáť s výnimkou prenájmu majetku. Organizácie verejných zbierok, lotérií a iných podobných hier alebo organizovania kultúrnych, športových, vzdelávacích, spoločenských akcií, ak touto činnosťou účinnejšie využije svoj majetok. Neinvestičný fond: Prostriedky fondu nesmú byť použité na podnikanie. Neinvestičný fond môže organizovať verejné zbierky, lotérie, športové, kultúrne, vzdelávacie akcie a predávať vlastnú literatúru podporujúcu účel fondu.

Detské krízové centrum Náruč projekt „Náruč pre rodinu“ podporený Nadáciou pre deti Slovenska z fondu Hodina deťom

Projekt je určený klientom DKC Náruč – deťom, ktoré v rodinách zažívali násilie, zneužívanie alebo zanedbávanie. Cieľom intervenčného programu je poskytnúť pomoc dieťaťu a rodine v kríze pri riešení ich situácie a predchádzať ďalšiemu násiliu a zanedbávaniu dieťaťa. Dieťaťu umiestnenému v krízovom centre sa pomáha prekonať traumy, stabilizovať jeho prežívanie, správanie a školské výsledky, nájsť zdroje v sebe a dôveru v druhých. Rodičom a dospelým podávajú pomocnú ruku, aby dieťa po návrate vedeli prijať a postarať sa oň. Projekt v sebe spája odbornú terapeutickú prácu s deťmi, prácu s rodičmi a praktické aspekty výchovy. Okrem pravidelných terapeutických a poradenských aktivít ponúka rodičom a deťom možnosti zmysluplného využitia spoločného času a posilňovania rodinných vzťahov formou skupinových tvorivých, športových a rekreačných aktivít.

Začiatkom roka 2013 spustili projekt *„Intervencia a advokácia ako nástroj pomoci týraným deťom a ich rodinám“*. Projekt zameraný na pomoc týraným, zneužívaným a zanedbávaným deťom spojil špeciálne intervenčné programy pre deti a rodiny s advokačnými aktivitami, s aktivitami zameranými na obhajobu záujmov detí ohrozených násilím. V rámci projektu absolvovali množstvo stretnutí so zástupcami štátnej a verejnej správy aj MVO zodpovednými za ochranu detí, pripomienkovali rad národných strategických dokumentov, spracovali podnety a návrhy pre prácu s ohrozenými deťmi, presadzovali záujmy detí ohrozených násilím na pôde Výboru pre deti a mládež, MPSVR, ÚPSVR, Generálnej prokuratúry, Koalície pre deti, Národnej Rady SR a ďalších inštitúcií, konzultovali prípravu dotazníka prvého národného výskumu zameraného na výskyt násillia páchaného na deťoch, zúčastnili sa pracovných rokovaní smerujúcich k vzniku národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a v zvýšenej miere komunikovali potrebu ochrany detí pred násilím prostredníctvom médií.

Napriek preukázateľnému významu sú advokačné aktivity v prospech detí ohrozených násilím pre mnohé mimovládne organizácie „luxusom“. Keď pôsobíte v sociálnej oblasti, s minimálnymi finančnými zdrojmi a s maximálnou zodpovednosťou za životy klientov, máte čo robiť, aby ste udržali nad vodou nielen služby klientom, ale aj ľudí, ktorí ich poskytujú. Za takýchto podmienok sú advokačné aktivity prácou nad rámec. Ide o činnosť vyžadujúcu veľa času, energie, odborných skúseností, práce s informáciami, často spojenú s ďalšími nákladmi pre organizáciu. Na advokáciu v prospech ohrozených detí nezískate podporu štátu, pretože ste neraz v pozícii jeho kritikov. Neprispejú vám ani nadácie či sponzori. Tieto aktivity sú ako projekt ťažko uchopiteľné a ich výsledky sa dajú časovo len ťažko vymedziť, keďže ide spravidla o dlhé a zložité procesy. Prvou lastovičkou v tomto smere je zatiaľ len Nadácia VÚB, ktorá tento ich projekt podporila.

Považujem za veľmi nešťastné, ak sa do témy ochrany detí pred násilím vnášajú ideologické spory a demagógia. Obávam sa, že práve tohto sme svedkami v prípade hromadnej pripomienky proti ratifikácii Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním. Zámerom Dohovoru je chrániť deti pred sexuálnym násilím, najmä detskou pornografiou a prostitúciou, ako aj pred všetkými formami sexuálneho zneužívania, pretože majú zničujúci vplyv na zdravie a vývoj detí. V tomto duchu možno interpretovať celý tento dokument. Otázkou ostáva, prečo sa autori hromadnej pripomienky pri zdôvodňovaní nesúhlasu s ratifikáciou Dohovoru RE opierajú o fakty a argumenty vytrhnuté z kontextu a vyvolávajú vo verejnosti neodôvodnené obavy.

V ich zdôvodneniach sa napríklad uvádza, že „väčšina rodičov nesúhlasí so zavedením sexuálneho vzdelávania na školách“. Dohovor RE pritom nehovorí o sexuálnom vzdelávaní, ale o tom, že deťom majú byť poskytnuté informácie o rizikách sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania, prispôbené ich chápaniu a s dôrazom na rizikové situácie. Autori hromadnej pripomienky tiež vyjadrujú obavy z toho, že špecifické informácie o sexuálnom zneužívaní detí môžu oslabiť pocit bezpečia detí, zneistiť ich a deformovať ich vnímanie ľudí ako zdroja nebezpečenstva. Každý, kto uvažuje podobným spôsobom, by si mal uvedomiť, že zamlčovaním informácií deťom ich vystavujeme podstatne väčším rizikám. Ako môže deťom uškodiť, ak sa dozvedia, že sa majú vyhýbať zverejňovaniu citlivých informácií na sociálnych sieťach, nemajú pod žiadnou zámienkou púšťať do bytu cudzích ľudí, ani nikomu dovoliť, aby sa ich dotýkal spôsobom, ktorý je nepatričný? Hovorme radšej o tom, ako má vyzeráť prevencia, kto ju môže vykonávať, akými formami a za akých podmienok. Keby mali deti dostatok informácií o rizikách sexuálneho zneužívania, nestávalo by sa, že dieťa si takmer do dospelosti myslí, že je normálne, ak ho otec celé roky zneužíva, ako tomu bolo v nedávno medializovanom prípade. Rovnako ak by potrebnými informáciami disponovali dospelí, ktorí s deťmi prichádzajú do styku, určite by boli väčšmi schopní pomôcť ohrozenému dieťaťu, pretože obeť sexuálneho zneužívania nie je nič platné, keď sa učitelia či lekári spätne vyjadria, že sa im veru niečo nepozdávalo, ale nechceli sa do veci miešať.

Autori hromadnej pripomienky odmietajú Dohovor RE z obavy, aby „nedochádzalo k odoberaniu detí z rodín na základe krivého obvinenia alebo z malicherných príčin“. Dohovor pritom jasne hovorí nie o odoberaní detí, ale o „intervenčných postupoch, ktoré zahŕňajú možnosť premiestnenia obete z jej rodinného prostredia, ak sa rodičia alebo osoby, ktoré majú dieťa v osobnej starostlivosti, podieľali na jeho sexuálnom vykorisťovaní alebo sexuálnom zneužívaní...“. Podsúvanie predpokladu, že môže ísť o odoberanie detí pred riadnym rozhodnutím súdu, je v slovenských podmienkach úplne neopodstatnené, pretože v prípadoch vyňatia dieťaťa z rodiny vždy rozhoduje súd a pokiaľ mi je známe, so žiadnou inou alternatívou sa ani nepočíta. Smutné je, že sa tu medzi ľuďmi šíri strach, že im sociálka môže vziať dieťa, ak mu dajú ľudovo povedané po zadku. Totálny nezmysel. S čím sa naopak stretávame v našej praxi my je, že deti ohrozené hrubými formami týrania alebo sexuálneho zneužívania sú dlhodobo ponechané napospas rodičovi či rodičom, ktorí toto násilie na nich páchajú, pričom nikto nereaguje na varovné signály a ich často nemé volanie o pomoc. Žiaľ, stáva sa to aj v prípadoch rodín, ktoré sú v dlhodobom sledovaní orgánov sociálnoprávnej ochrany. Ak teda argumentom k odmietnutiu ratifikácie Dohovoru má byť podľa iniciátorov hromadnej pripomienky to, že „slovenská spoločnosť nie je dostatočne zrelá .. a pracovníci sociálnoprávnej ochrany detí nie sú dostatočne odborne a personálne pripravení...“, nemalo by byť

naším spoločným záujmom skôr zvyšovanie tlaku na kultiváciu spoločnosti, zvyšovanie profesionality pracovníkov SPO a zavádzanie postupov, ktoré povedú k zlepšeniu ochrany detí?

Zoznam použitej literatúry:

1. <http://naruc.sk/>

Supervízia, skupinová supervízia a úlohy supervízora

Iveta BARTOŠOVÁ

V úvode sa budeme zaoberať týmito najdôležitejšími krokmi čo znamená pojem supervízia a skupinová supervízia. Supervízia sa bude hlavne zameriavať na začínajúceho sociálneho pracovníka ako mu pomôcť pri problematike závažných sociálnych problémov a ako mu pomôcť pri riešení a zmiernení problémov našich klientov. Taktiež sa budeme zameriavať na pocity, vzťahy, názory, postoje a emócie supervidovaných, aké majú výhody a nevýhody v skupinovej supervízii, aké sú úlohy supervízora. Čo znamená etická zodpovednosť a aký má cieľ supervízia. Nasledujúcim krokom budeme rozoberať riadiacu, výcvikovú, vzdelávaciu funkciu. Ďalším krokom budeme rozoberať pojem čo znamená horizontálna supervízia, vertikálna supervízia, čo je priama a nepriama supervízia a na koniec si povieme niečo o histórii supervízie.

Supervíziu v anglicko – slovenskom slovníku môžeme chápať ako slovo supervision znamená to napríklad dozor, riadenie, kontrolór, vedenie, revízor a podobne. Tento pojem sa u nás vyskytuje len málokedy. Často krát sa využíva v mnohých pomáhajúcich profesiách. Postupom času sa pojem začal využívať aj v psychoterapii.

Skupinovú supervíziu môžeme chápať, ako proces v ktorej supervidovaní hovoria o svojich pocitoch a vzťahoch. V supervízii je vzdelávacia, riadiaca zodpovednosť za konanie určitého počtu členov skupiny. Skupinové stretnutia poskytujú činnostnú techniku učenia ako napríklad hranie rolí, modelovanie. Taktiež vytvára možnosť voľnejšieho vyjadrovania osobných postojov a obáv. Pri skupinovom stretnutí vytvára skupina široké množstvo životných situácií. Čo sa týka nevýhod skupinovej supervízie je hlavne nedostatok času venovaným klientom skupiny a tým potom nenastane uspokojenie supervidovaného získaním spätnej väzby. Úlohy supervízora v skupinovej supervízii je viesť skupinu nasledujúcimi krokmi

- uľahčovať komunikáciu
- riadiť skupinový rozhovor
- organizovať a sledovať časový priebeh
- potreba bezpečia
- byť láskavý a citlivý
- je potrebné poznať svoje hranice a hranice zodpovednosti a chrániť sa pred vyhorením.

„Supervízia sa stala v posledných rokoch prirodzenou súčasťou skvalitňovania odbornej činnosti sociálnych pracovníkov. O supervízii často hovoríme ako o metóde sociálnej práce, ako o modernej metóde, ktorá podporuje efektívne postupy a spôsoby riešenia sociálnych problémov klientov“ (Milan Schavel, 2011, s. 121).

Základnými typmi supervízie ktoré poznáme je tútorská supervízia ktorá sa zameriava hlavne pomoci začínajúcim pracovníkom, pracovať s klientom pod skúsenejším vedením pracovníka. Ďalší typ supervízie je výcviková supervízia, ktorá má riadiacu, vzdelávaciu funkciu. Teda supervízor preberá zodpovednosť za prácu supervizanta. Riadiaca supervízia je dobrovoľná a výberová. V tomto prípade je supervízia určená pre skúsenejšieho pracovníka. Cieľom supervízie v sociálnej práci je ,aby sa sociálny pracovník naučil hľadať nové cesty, možnosti a riešenia pri závažných ekonomických či psychosociálnych problémov ľudí a

zároveň, aby hľadali možnosti ako skvalitniť svoju prácu a dôležitou súčasťou je strániť sa od syndrómu vyhorenia.

Radiaca supervízia je manažérska funkcia ktorá sa zameriava na dodržiavanie právnych, etických noriem a zároveň aj kontrolné funkcie. Myslím si, že funkcia kontroly je dôležitá pre zlepšenie niektorých činností ako je napríklad motivácia k zmene postojov a podobne. V supervízií by mala byť spolupráca s kolegami a hlavne vzájomná komunikácia.

Vzdelávacia funkcia napomáha a učí ako by mal reagovať supervidovaný na aktuálne potreby klienta. Hlavným cieľom je reflexia a seba reflexia ktorá hľadá nové riešenia profesionálneho rozvoja ako i odovzdávanie nadobudnutia zručnosti a schopnosti svojím kolegom.“ Pri tomto zameraní supervízie je dôležité, ako klient a sociálny pracovník prezentujú seba, ktoré obsahy do sedenia prináša klient a ktoré sociálny pracovník, ktoré informácie klient považuje za nepodstatné (obrana) a ktoré vytesní sociálny pracovník, či sú referencie veľmi všeobecné (klient i sociálny pracovník sa obávajú ísť do hĺbky) a ako sa obsah tohto sedenia v sťahuje na predchádzajúce sedenia (Scherpner,1999)“.

Pod pojmom supervízor rozumieme sociálneho pracovníka, ktorý by mal byť empatický, flexibilný, otvorený. Mal by byť skúsený a konkrétny vo svojich prejavoch. Pre začiatočníka by mala byť supervízia primeraná taktiež by si mal vedieť stanoviť ciele a používať spätnú väzbu. Myslím si, že supervízor by mal ochotne pomáhať, mal by mať zmysel pre humor. Má mať profesionálne zručnosti, výcviky a bohaté skúsenosti v práci s klientom. Niekedy sa môže stať, že sociálny pracovník prichádza na supervíziu v strese alebo obavách. V sociálnej práci s klientom je pre supervízora náročná práca. Prvý výcvik v sociálnej práci bol realizovaný v roku 1998. Za cieľ v supervízií považovali výcvik, ktorý mal skvalitniť prácu sociálneho pracovníka. Odborná príprava bola zameraná na niekoľko druhov problémov ako napríklad mapovanie praktických a teoretických vedomostí sociálneho pracovníka, ktorý bude vykonávať budúceho supervízora. Ďalším krokom je proces učenia, výcvik, poradenstvo, vedenie atď. Túto odbornú prípravu mohli vykonávať aj zamestnanci štátnej správy alebo, zariadenia sociálnych služieb, ktorí mali dlhodobé skúsenosti. Avšak podmienkou boli určité stanovené ciele: museli mať vysokoškolské vzdelanie, absolvovanie sociálno-psychologického výcviku, odbornú prax s klientom, komunikačné schopnosti. Prax klientom by mala byť 5 rokov. Tento výcvik mal 5 stretnutí a celkový rozsah 160 hodín. V súčasnosti vzdelávania supervízora je v sociálnej práci rozsah 240 hodín.

Supervízia v poradenstve rieši problémy svojich klientov. Prioritou supervízie v sociálnej oblasti je naučiť klientov ako nájsť riešenia a nové cesty v závažných situáciách. Sociálni poradcovia by nemali brať problémy svojich klientov na svoje bremená, ale môžu im pomôcť len na dočasnú dobu. Poslaním práce poradcov je v prvom rade pomôcť klientom. Sociálny poradca pracuje s ľuďmi, ktorí sa ocitli v ťažkej situácii alebo majú problémy či ťažkosti. Hlavným nástrojom práce je komunikácia, Medzi ďalšiu alternatívu, môžeme zaradiť vzťahy, názory, emócie, pozorovanie, postoje a vnímanie človeka. Sociálny poradca a jeho klient je len človek ktorý prešiel určitými životnými zážitkami. Niektoré problémy ľudí sa nedajú naučiť len tak z kníh alebo s prednášok ale prostredníctvom vlastných skúseností. Supervízia pomáha sociálnemu poradcovi pri hľadaní možných riešení klientovho problému. Etická zodpovednosť odborníka by sa mala riadiť určitými zásadami. V etickom kódexe by mali byť určité kroky pre zaistenie bezpečnosti klienta, ochrany pomáhajúceho, ako aj profesionálneho statusu supervízie. Cieľom supervízie je pomáhať a podporovať ľudí a tiež rozvíjať vedecké poznatky. Ďalšou úlohou supervízora je chrániť záujmy klienta. Ak si myslíme, že supervidovaný nie je schopný na výkon práce sociálneho pracovníka, tak supervízor je zodpovedný poradiť mu napríklad zmenu, alebo s ním preruší pracovný vzťah. Supervízor by sa mal vzdelávať a zdokonaľovať si svoje zručnosti. Úlohou supervízora je aj dostupnosť v prípade pohotovosti, kedy je potrebné urobiť krízové rozhodnutie. Balintovský model supervízie je predovšetkým uplatňovanie formy a široké možnosti uplatnenia v pomáhajúcich profesiách. Aby bola balintová skupina efektívna vyžaduje si určité skúsenosti supervízora. Sociálni poradcovia a organizácie majú svoje združenia ako napríklad Asociácia

supervízorov a sociálnych poradcov. Toto združenie má svojich ľudí, ktorí pôsobia ako supervízory a sociálni poradcovia v oblasti výchovy, vzdelávania a v oblasti sociálnej práce. Toto združenie sa realizuje po celom Slovensku. Cieľom združenia je prispievať svojimi činnosťami, vedomosťami, zručnosťami ako aj výcvikmi, stážami a mnohými inými aktivitami. Supervíziu môžeme rozdeliť do viacerých možností. To znamená, že supervíziu poznáme vertikálnu a horizontálnu. Pri vertikálnej supervízii pracuje vždy skúsenejší pracovník s menej skúsenejším pracovníkom. Podľa môjho názoru sa poskytuje pomoc začínajúcemu odborníkovi. Pri horizontálnej supervízii rozumieme vzdelávanie, skvalitňovanie supervízie a hlavne sprevádzanie. Medzi ďalšie formy môžeme zaradiť priamu a nepriamu funkciu. Pri priamej supervízii sa priamo môže zúčastniť pri konzultácii s klientom aj supervízor. V nepriamej forme si môže pripraviť poradca videonahrávku, alebo audionahrávku v ktorej poradca môže zachytiť atmosféru, alebo si túto nahrávku môže zrýchľovať ale i zastavovať a podobne. Supervízia na Slovensku sa objavila niekedy 70. rokoch vtedajšom Československu a začal sa vyvíjať systém psychoterapeutických výcvikov. V týchto profesiách musel byť človek s vysokoškolským vzdelaním, prípadne musel mať atestačnú teoretickú skúšku. Českí kolegovia pomohli Slovensku rozvíjať balintovskú supervíziu. Neskôr sa ukázalo, že psychoterapeuti môžu pomáhať aj v iných pomáhajúcich profesiách. Pomáhajúcimi spolupracovníkmi sa stali aj zároveň mnohí odborníci ako napr. lekári, sociálni pracovníci, psychológovia, liečební pedagógovia, učitelia a pod. Začiatkom 90. rokov sa uskutočnil výcvik prvej skupiny supervízorov.

„Supervízia začala postupne prenikať do netradičných komerčných oblastí. V niektorých podnikoch sa súčasťou operatívnych porád vedenia stalo aj skupinové riešenie problémov, ktoré mali vedúci pracovníci s podriadenými, so spolupracovníkmi alebo s ľuďmi mimo podniku. Podobne sa rozvíjala supervízia v oblasti predaja rôznych produktov. Predávajúci sa spolu stretávali, analyzovali situácie, v ktorých sa im nepodarilo presvedčiť kupujúceho a hľadali primerané a efektívne formy práce so zákazníkom“ (Milan Schavel, 2011, s. 129).

Medzi najvýznamnejších predstaviteľov supervízie by som spomenula Mary Richmondovú, ktorá napísala knihu Social Diagnosis v roku 1917. Bola považovaná za priekopníčku v oblasti sociálnej práce. Jej myšlienka nielen bola odkazom formovania supervízie ale aj formovanie diagnózy či správneho plánu riešenia problémov ľudí. Medzi ďalších predstaviteľov patrí aj Michal Bálint. V roku 1957 vyšla jeho kniha pod názvom Lekár, jeho pacient a choroba. Michal Bálint a jeho manželka experimentovali na Tavistockej klinike a v roku 1948 založili pomáhajúce skupiny, ktoré sa zaoberali manželskými problémami. A od roku 1950 sa začali zameriavať na vzťah lekár a pacient.

„Prístup Bálintových supervíznych sedení sa od začiatku odlišoval od bežných didaktických seminárov postavených na prednáškach a akademických diskusiách, od kauzistických seminárov uspokojujúcich sa s racionálnym posudzovaním pacienta a liečby, líšil sa od výcvikových psychoterapeutických skupín, ktoré sa, naopak, spravidla zameriavajú na osobné problémy terapeutova ich osobný a profesionálny rast prostredníctvom intenzívnej sebareflexie“ (Schavel, 2011, s. 127).

Na záver by som charakterizovala supervíziu, ako veľmi náročnú prácu s klientami, ktorí majú rôzne problémy. Táto práca si vyžaduje takého človeka, ktorý sa vie vcítiť do situácie klienta a vie mu byť vždy nápomocný vtedy, kedy ho ten klient potrebuje. Poradcovia v prvom rade by mali pomôcť klientom, ktorí sa ocitli v závažnej a neriešiteľnej situácii a nemôžu si pomôcť vlastnými silami. Hlavným cieľom supervízie je vyriešiť daný problém a nájsť, také riešenia, aby boli obe strany spokojné. Čo nakoniec dodať? Títo ľudia, ktorí vykonávajú sociálnu prácu, sú ľudia s veľkým Č.

Zoznam použitej literatúry:

1. OLÁH,M.; MÁTEL,A.; SCHAVEL,M. 2011.Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce I, In: VŠ ZaSP sv. Alžbety, Bratislava, 213 s. ISBN 978-80-89535-05-7.
2. SCHAVEL, M.,TOMKA, M. 2010. Základy supervízie a supervízia v praktickej výučbe v sociálnej práci. In: VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava. 182 s. ISBN 978-80-89271-87-0.

Supervízia v sociálnej práci

Monika FACUNOVÁ

V úvode sa budeme zaoberať supervíziou, ktorá je určená k tomu ako pomôcť najmä sociálnym poradcom pri práci v závažných situáciách a ako ho naučiť hľadať nové cesty k vyriešeniu problému bez toho, aby ho supervízor kontroloval, alebo upozorňoval na chyby, ktoré urobil. Sociálny supervízor by mal pomáhať sociálnemu pracovníkovi v momente keď si nevie sám poradiť. A preto sa budeme zameriavať hlavne na formy supervízie ako sa členia, kedy môže vstupovať do procesu , alebo je v úlohe pozorovateľa supervízor. Ďalej sa budeme zameriavať na individuálnu, túorskú, konzultantskú, riadiacu supervíziu v ktorej si budeme všímať vedomosti, zručnosti, schopnosti sociálneho pracovníka. Ďalším krokom sa budeme zameriavať na krízovú intervenciu a jej pomoci a na asociáciu supervízorov a ich cieľov.

Supervíziu rozdeľujeme do viacerých aspektov. Medzi supervízorom a supervizantom rozlišujeme supervíziu na vertikálnu a horizontálnu. Pri vertikálnej supervízií pracuje skúsenejší supervízor s menej skúsenejším supervizantom. Supervíziu by sme mohli porovnať s príkladom tútorskej supervízie. To znamená pomôcť mladému, alebo začínajúcemu odborníkovi. Pri horizontálnej supervízií môžeme charakterizovať supervíziu, ako proces vzdelávania skvalitňovania, sprevádzania sociálneho pracovníka počas jeho pracovnej náplne.

Formy supervízie poznáme priamu a nepriamu. Pri priamej supervízií sa supervízor priamo zúčastňuje pri konzultácii s klientom. Taktiež môže vstupovať do procesu, alebo je v úlohe pozorovateľa. Poradňa by mala byť špeciálne vybavená, aby mohol supervízor sledovať prácu cez sklo, alebo kameru. Klient by mal vedieť, že počas jeho konzultácie sa zúčastňuje aj tretia osoba. Je prirodzené, že sociálny pracovník sa dohodne so supervízorom na tom, čo si bude všímať. Dôležité je aj dohodnúť sa na tom za akých podmienok, alebo okolností môže supervízor vstupovať do procesu práce s klientom. Nakoniec supervízor so supervidovaným spoločne rozoberú klientovu situáciu. Čo sa týka nepriamej forme poradca môže pripraviť audio nahrávku konzultácie s klientom, v ktorej zachytáva jej atmosféru. Túto audio nahrávku si môže zrýchľovať, zastavovať a vracáť sa naspäť. Individuálna supervízia spočíva pri stretnutí supervízora s jedným sociálnym pracovníkom. Individuálna supervízia musí byť naplánovaná s vopred dohodnutou témou. Na začiatku supervízor naplánuje a pripraví sa na stretnutie. Supervíziu ukončí ďalším termínom stretnutia s klientom. Všetky rozhovory individuálnej supervízie majú určité formality a rozdelenie rolí. Rozhovor by mal byť pravidelný s vopred pripraveným stretnutím. Taktiež by im mal vyhovovať čas pre obe strany.

Ďalším krokom by malo byť vyhovujúce miesto, ktoré zaručuje súkromie, aby ich neprerušovala tretia osoba. Myslíme si že, vo všeobecnosti má individuálna supervízia dva ciele. Jeden sa zameriava na pochopenie klientovej situácie a intervencie. Druhým cieľom patria vedomosti a zručnosti sociálneho pracovníka. Supervízor pomáha sociálnemu pracovníkovi usporiadať a porozumieť podstatu problému a poradiť ďalšie kroky čo treba urobiť. Supervízor nie len pomáha, ale aj upozorňuje na chyby, medzery. Poskytuje nové nápady a delí sa so svojimi vedomosťami a skúsenosťami. Myslíme si, že v individuálnej supervízií je potrebné vytvoriť spätnú väzbu, ktorá posilňuje učenie a pomáha napraviť chybné učenie. Pre supervidovaného je veľmi dôležité dostať spätnú väzbu, aby mohol prekonať nedostatky v jeho práci a aby sa naučil lepšie pracovať. Spätná väzba by mala byť poskytnutá čím najskôr po výkone, mala by byť konkrétna, mala by byť čo najviac opisná ako

súdiaca. Prioritou je vyzdvihnúť výsledky správnych krokov, ponúknuť diskusiu, deliť sa o svoje myšlienky a podobne. Ak trvá supervízne stretnutie viac ako hodinu tak prestáva byť produktívnym. Ukončenie supervízneho stretnutia by malo byť naplánované hneď na začiatku. Na záver sa urobí zhrnutie čiže sumarizácia a rekapitulácia.

„Podľa tohto kritéria rozlišujeme individuálnu a skupinovú supervíziu. Keďže individuálna i skupinová supervízia poskytujú určité výhody i nevýhody a pretože obe sú viac alebo menej hodné v určitých podmienkach a pre určité potreby, je žiadúce, aby boli využité ako plánované, vzájomne sa dopĺňajúce postupy“ (Mátel, Oláh, Schavel, 2011, s. 132).

Supervízia v sociálnej práci má aj túorskú supervíziu pod ktorou chápeme sprevádzanie, alebo dohliadanie supervízora pri novom začínajúcom pracovníkovi. Výcvikový supervízor má množstvo nových spôsobov. Sú to prevažne tréningové výcviky. Supervízor má zodpovednosť za supervidovaného. Radiaca dohliada na určité procesy, postupy, kontroly. V poradenstve by mal sociálny pracovník prehodnotiť svoje postupy so supervízorom. V kolegiálnej supervízii by mala prevládať príjemná atmosféra a komunikácia s kolegom. Konzultantská supervízia je dobrovoľná a je určená pre skúsenejších pracovníkov.

Riadiaca funkcia sa zaoberá administratívnou, alebo manažérskou funkciou. Vzdelávaciu funkciu rozumieme, ako riešenie problémov a učí supervidovaného k sebareflexii. Najdôležitejším cieľom je rozvíjať reflexiu a sebareflexiu, hľadať nové cesty riešenia. Odovzdávať nadobudnuté schopnosti svojim kolegom. Podporná funkcia poskytuje oporu v ohrozeniach supervidovaného, ako aj riešenia v závažných situáciách. U sociálneho pracovníka môže dôjsť aj k neistotám a neúspechom z poskytnutej práce. V podpornej supervízii sa môže prejavovať aj emocionálne prežívanie supervidovaného založenom na vzťahu ku klientovi, alebo ku svojim kolegom ako i k sebe samému.

Supervízor sa zameriava na orientáciu a svoju pozornosť *„Pre takto zameranú supervíziu je dôležité, čo sa udialo pred sedením s klientom, ako sa sedenie začalo, aký malo priebeh a ako skončilo, čo sa stalo po sedení, aké intervencie využil sociálny pracovník a v ktorej fáze procesu ich uplatnil, aký bod cieľ týchto intervencií a k čomu tieto intervencie viedli“* (Mátel, Oláh, Schavel, 2011, s. 139).

Vzťah medzi sociálnym pracovníkom a klientom je, aby pracovník získal čo najväčší rozhľad a vedel porozumieť, čo sa týka medzi ním a klientom. Vieme, že supervízor sa zaoberá históriou, ale aj tým prečo sa stretol s klientom a prečo si ho aj vybral. Supervízor by mal formulovať otázky a sleduje jeho neverbálne reakcie a prejav sociálneho pracovníka.

„Supervízia je dôležitou súčasťou sociálnej praxe, napriek tomu je nevyhnutné orientovať sa v základných teoretických konceptoch, cieľoch a členení supervízie. Táto orientácia je základným predpokladom pre využitie metódy supervízie v profesionálnej praxi, samozrejme, v pozícii supervízora po ukončení dlhodobého supervízneho výcviku“ (Mátel, Oláh, Schavel, 2011, s. 140).

Systém supervízie v oblasti krízovej pomoci vytvoril anglický psychoanalytik maďarského pôvodu Michal Bálint. Bálintovská skupina je odborná supervízia cielená na jednotlivca, aj keď sa zväčša poskytuje v skupine. Zameriava sa na vzťah lekára a pacienta. Cieľom supervízie je ako nachytať supervidovaného pri chybách, prístupu pracovníka, alebo k tímu. Obsahom supervízie je nielen poskytovať starostlivosť o klienta, ale aká je tá práca celkovo. Myslíme si, že supervízia je o tom ako pomáhať pracovníkom, klientom ako aj celému zariadeniu. Ako vieme, supervízor mal by byť špeciálne školený, čo sa týka aj vedomostí a skúsenosti.

Za hlavný cieľ v supervízii považujeme dať sociálnemu poradcovi podnet k tomu, aby vedel klientov naučiť ako hľadať nové riešenia v jeho zložitej situácii v ktorej sa nachádza. Sociálni pracovníci by mali pomáhať svojim klientom. Ďalšou prioritou supervízie v oblasti sociálnej práce je zvyšovanie odborných kompetencií a profesionalita supervízie. Okrem iného sociálny poradca by mal mať vedomosti, zručnosti, predpoklady a hlavne dobrú komunikáciu.

Myslíme si, že asociácia supervízorov a sociálnych poradcov by mala mať aj stavovské združenie. Toto združenie má ľudí, ktorí pôsobia v oblasti sociálnej sféry a prejavujú veľký záujem pracovať v oblasti vzdelávania a výchovy. Cieľom tohto združenia je rozširovanie vedomosti ako i zručnosti čo sa týka vzdelávania, výcvikov a mnohých aktivít nielen pre svojich členov, ale po prípade aj nových záujemcov.

Záverom supervízie si myslíme, že práca sociálneho pracovníka či supervízora je v oblasti sociálnej práce veľmi náročná, ale i v niektorých prípadoch aj zaťažujúca. V tejto oblasti čo sa týka supervízie je, aby supervízor pomohol začínajúcim pracovníkom a vedel im pomôcť pri rôznych problémoch, ktoré oni sami nezvládnu bez pomoci supervízora. Pri rôznych riešení problémov pracovníka by ho mal naučiť supervízor, ako by mal zvládnuť závažné situácie a mal by mu odovzdávať nadobudnuté schopnosti. Sociálny poradca by mal byť ku klientom zdvorilý, úprimný, čestný, komunikatívny, empatický, jednoducho, aby sa vedel vcítiť do klientovej situácie, v ktorej sa nachádza a vedieť mu poradiť, ako daný problém vyriešiť. Na záver by sme popriali všetkým pracovníkom, ktorí pracujú v oblasti sociálnej práce, aby sa im podarilo vždy úspešne vyriešiť mnohé problémy.

Zoznam použitej literatúry:

1. OLÁH, M.; MÁTEL, A.; SCHAVEL, M. 2011. Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce I, In: VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava, 213 s. ISBN 978-80-89535-05-7.
2. SCHAVEL, M., TOMKA, M. 2010. Základy supervízie a supervízia v praktickej výučbe v sociálnej práci. In: VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava, 182 s. ISBN 978-80-89271-87-0.
3. VODACKOVA, D. a kol. 2002. Krízová intervencie, In: vyd. Praha, Portál. 544 s. ISBN 80-7178-696-9.

Mimovládne organizácie a ich pôsobenie na život spoločnosti

Dana JOMBÍKOVÁ

V súčasnosti sa v spoločnosti nachádza množstvo organizácií alebo súkromných osôb, ktorých činnosť je zameraná na občiansku spoločnosť, respektíve sa podieľajú na živote spoločnosti. Tieto organizácie označujeme jedným spoločným označením tretí sektor. Tretí sektor je všeobecne zaužívané označenie pre všetky mimovládne organizácie na Slovensku. Ich právna forma môže byť rôzna. Avšak najčastejšie využívané sú predovšetkým neziskové organizácie, občianske združenia či nadácie. Mimovládne organizácie pôsobia vo viacerých odvetviach. Avšak väčšinou však supľujú činnosť vládnych organizácií alebo pôsobia v oblastiach, kde štát nepôsobí. Medzi takéto oblasti môžeme zaradiť napríklad sociálne služby, šport, zdravotníctvo, ochranu ľudských práv, deti a mládež, osвета a vzdelávanie, atď.

Financovanie takýchto organizácií je odlišné od bežných firiem. „Medzi základné princípy financovania MNO môžeme zaradiť: viaczdrojovosť, spolufinancovanie (kofinancovanie), samofinancovanie, fundraising (získavanie zdrojov), hospodárenie s cudzími zdrojmi, efektívnosť, preukázateľnosť použitia prostriedkov, úhradu nákladov činností súvisiacich s napĺňaním poslania organizácie, projektovosť, rozpočtovanie, účelovú viazanosť. Principiálnymi predpokladmi efektívneho financovania sú predovšetkým dôveryhodnosť a dobré meno organizácie a transparentnosť jej pôsobenia“ (Marček, 2004).

V súčasnej dobe mimovládnych organizácií stále pribúda, dôvodom môže byť možnosť získať podporu v podobe 2 % z dane. Je však dôležité pripomenúť prevažujúce účely, pre ktoré sa občianske združenia usilujú získať takúto podporu: spomedzi vyše 10-tisíc organizácií zaregistrovaných na rok 2011 do Zoznamu prijímateľov 2 % dane vyše štyri pätiny tvoria tie, ktoré sa venujú športovým aktivitám, podpore škôl a vzdelávaniu, ľuďom so zdravotnými problémami, kultúre a rekreácii.

Podľa viacerých výskumov sa priaznivý imidž MNO spája najmä s ich aktivitami v oblasti dobročinnosti, charity, pomoci ľuďom v núdzi či služby blížnemu. Naopak negatívne asociácie sa najčastejšie spájajú s obavami či podozrením z nedostatočnej kontroly a netransparentnosti narábania s peniazmi; ako aj z prospechárstva. Avšak bez čoho by sa nezaobišla hľadám žiadna mimovládna organizácia, ktorá chce pomáhať iným, sú dobrovoľníci. Dobrovoľníci, v duchu Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948 a Konvencie práv dieťaťa z roku 1989, považujú svoje pôsobenie za nástroj, ktorý prispieva k spoločenskému, kultúrnemu, ekonomickému a environmentálnemu rozvoju.

Domov sociálnych služieb „Nádej“ Krupina

Zakladateľom tejto neziskovej organizácie je Národné združenie Spolkov kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul v Nitre. Jeho činnosť sa datuje od roku 2004. Domov sa zameriava na poskytovanie sociálnych služieb, predovšetkým poskytuje celoročnú pobytovú službu. A to formou:

- odborných činností – základné sociálne poradenstvo, pomoc pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, pracovná terapia,
- obslužných činností – ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
- ďalších činností – poskytovanie nevyhnutného ošatenia a obuvi, úschova cenných vecí,

- záujmovej činnosti – kultúrna a spoločenská činnosť, rekreačná činnosť – je to dobrovoľná činnosť podľa schopností a záujmov klientov DSSN tak, aby bola zabezpečená vhodná náplň ich života.

Obyvatelia, resp. klienti DSS „Nádej“ sa môžu realizovať aj v pracovnej činnosti ktorú im domov poskytuje. Na zreteli majú záujem klientov o konkrétnu činnosť ako aj ich zdravotný stav, ktorý by im mohol v tejto činnosti brániť. Práve preto je táto činnosť realizovaná v spolupráci hlavnej a rehabilitačnej sestry ako aj ostatného personálu domova. Zameriavajú sa predovšetkým na činnosti udržiavania hygieny prostredia ako napríklad prezliekanie posteľného prádla, upratovanie skrine a nočného stolíka, udržiavanie kvetín, pečenie a výzdoba perníkov, odnášanie použitého riadu zo stolov v jedálni klientov a pod. Za veľmi dôležitú a pre klientov tohto zariadenia aj veľmi prospešnou činnosťou je činnosť kultúrna. Tá obyvateľom spestrí čas trávený v domove ale aj mimo neho. Domov organizuje kultúrne programy pri príležitosti sviatkov – veľkonočných, vianočných, Deň matiek, Deň žien, mesiac úcty k starším ľuďom – v spolupráci s deťmi MŠ a žiakmi ZŠ, záujmových krúžkov, cirkvi a pod. Taktiež organizuje: spoločné výlety po Slovensku, návštevy iných zariadení sociálnych služieb, spoločné posedenia a tanečné zábavy pri rôznych príležitostiach, posedenia pri ohni, opekanie, čítanie kníh, novín a časopisov, sledovanie TV, videa, počúvanie hudby.

O Nadácii pre deti Slovenska

Táto nadácia patrí medzi najväčšie mimovládne neziskové organizácie s pôsobnosťou po celom Slovensku. Je zameraná na pomoc deťom a mladým, ktorí sa ocitnú v rôznych neľahkých životných situáciách. Nadácia má svojich stálych partnerov, za pomoci ktorých podporuje ich rozvoj, rešpektuje ich a veľký dôraz kladie aj na podporu preventívnej práce pri predchádzaní problémov ako aj systémové vzdelávanie dospelých, ktorí sa takýmto deťom venujú. Pracovníci nadácie sa riadia Etickými princípmi Fóra donorov, ktorého sú členmi. V nich je zahrnutá kompletná činnosť nadácie spolu s cieľmi a oblasťami.

Etické princípy

Každé dieťa musí mať

- človeka, ktorý ho miluje
- pocit istoty, zázemie rodiny a priateľov
- možnosť získavať zdravé sebavedomie
- pozitívny vzor
- príležitosť rozvíjať svoje schopnosti

Poslanie

- podpora mnohostranného rozvoja osobnosti dieťaťa a mladého človeka
- spolupráca s každým, kto je ochotný investovať do rozvoja detí, verí v ich silu a potenciál
- podnecovanie spolupráce odborníkov, dobrovoľníkov a organizácií, ktorí realizujú programy pre deti a tým pozitívne formujú ich osobnosť

Základný cieľ

- iniciovanie a podpora trvalých, pozitívnych zmien v živote detí a mladých ľudí na Slovensku. Nadácia chce byť mostom medzi tými, ktorí chcú pomôcť a tými, ktorí pomoc potrebujú

Programové oblasti

1. DIEŤA A JEHO RADOSTI. Preventívne projekty zamerané na rozvoj vzťahov, úcty k sebe aj iným, na rozvoj tvorivosti a aktivity detí, na motiváciu detí a mladých ľudí k práci na svojom rozvoji aj k práci v prospech iných.

2. DIEŤA A JEHO STAROSTI. Intervenčné projekty zamerané na riešenie problémov detí, keď zlyháva ich rodina, keď nie sú rešpektované, nie sú dostatočne pripravené na ťažké životné situácie, v ktorých sa ocitnú.

3. DIEŤA A JEHO ŠKOLA. Projekty zamerané na školské prostredie, na vzdelávanie a rozvoj životných zručností detí aj učiteľov, na finančnú gramotnosť, inovácie vo vzdelávaní aj na vysoko efektívne učenie.

4. DIEŤA A JEHO PROSTREDIE. Projekty zamerané na budovanie bezpečného prostredia pre deti, podporu vzájomnej spolupráce organizácii pracujúcich s deťmi a mladými ľuďmi, a tiež na podporu spolupráce so samosprávami, na výmenu skúseností a rozvoj pracovníkov.

Občianske združenie EDAH

Občianske združenie EDAH bolo založené v roku 2008 a úzko spolupracuje so SNM – Múzeom židovskej kultúry v Bratislave. Súčasťou ich aktivít sú najmä výskum, produkcia vzdelávacích filmov, organizovanie výchovno – vzdelávacích podujatí zameraných na oboznámenie verejnosti so židovskou kultúrou, identifikácia a udržiavanie pamätných miest holokaustu doma i v zahraničí a propagačná činnosť. Hlavným cieľom ich činnosti je výskum židovskej histórie a jej sprístupnenie širokej verejnosti prostredníctvom výchovno–vzdelávacích podujatí. Vďaka týmto aktivitám oboznamujú verejnosť so židovskou kultúrou a organizujú výchovu mládeže zameranú na boj proti rasizmu, xenofóbii a antisemitizmu. Základom spoločného projektu EDAH a SNM - Múzea židovskej kultúry v Bratislave sú krátke vzdelávacie filmy, ktoré študentom jednoduchou formou približujú život Židov na území Slovenska v 20. storočí. Poukazujú na vzťahy medzi Židmi a Nežidmi a na dobové udalosti, v ktorých sa formovali a prebiehali. Tieto filmy prinášajú svedectvo "tých, ktorí prežili". Sú to filmy o vplyve holokaustu na životy obyčajných ľudí. Hovoria o jednotlivcoch a ich rodinách zobrazujúc ich pocity.

Občianske združenie AVOS

Občianske združenie AVOS vzniklo na podporu nadaných detí ako pomocná inštitúcia pri škole pre mimoriadne nadané deti a Gymnázium. Jeho vznik podnietili návrhy sponzorov a rodičov, ktorí chceli pomôcť finančnými prostriedkami pri starostlivosti o nadané deti v novovzniknutej škole ŠpMNDaG. Škola pre mimoriadne nadané deti vznikla a bola do siete škôl zaradená netypicky k 1.januáru 1998 ako samostatný právny subjekt. Dovtedy sme boli len súčasťou iných základných škôl a existovala v prístavbe iných základných škôl (ZŠ Karloveská, Luventa, ZŠ Turnianska). Následne po oficiálnom vzniku školy sa hľadali priestory pre samostatnú školu – ŠpMNDaG, pretože o rok neskôr po jej vzniku MŠ SR zriaďovacou listinou doplnilo aj systém vzdelávania nadaných detí alternatívnou formou – aj o 8-ročné gymnázium. Oficiálne sa tak stalo 1.9.1999.

Triedy pre nadané deti a neskôr samostatná škola, ktorá dovtedy pôsobila v prenajatých priestoroch – nemala žiadne finančné prostriedky okrem pridelených z rozpočtu, t.j. nemala nijaký majetok okrem drobných vybavení (atlasy, mapy, encyklopédie, atď.). Navyše po jej presťahovaní sa na novú adresu Teplická 7 vznikli problémy s úpravou budovy, ktorú sme zdedili vo veľmi zdevastovanom stave – (pretečená strecha, plesnivé steny budovy, stojatá voda v spodných priestoroch, zanedbané prostredie školského dvora, atď.). Preto rodičia našich detí navrhli pomoc a rovnako iniciovali aj založenie občianskeho združenia na pomoc škole. Jediným cieľom tohto združenia bolo pomôcť tejto novej forme vzdelávania nadaných detí. Práve preto jeho zakladateľmi boli rodičia a spolu s nimi aj riaditeľka a učiteľia školy. Občianske združenie AVOS – vzniklo v roku 1999 a jeho názov vytvorili samotní žiaci našej školy ako prešmyčku od znaku sovy – ako znaku múdrosti. Rovnaké meno má aj školský časopis AVOS.

Zoznam použitej literatúry:

1. BÚTORA, M. BÚTOROVÁ, Z. STREČANSKÝ, B. 2012. Aktívne občianstvo a mimovládny sektor na Slovensku. Trendy a perspektívy. Občianske združenie Včelí dom, Bratislava. 2012. ISBN 978-80-970885-0-7.

2. ETCHART, N. DAVIS, L. MESSING, J. GUŠTAFÍK, P. 2001. Príručka podnikania neziskových organizácií. Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Bratislava. 2001. ISBN: 80-968095-8-X. 73 s.
3. MARČEK, E. 2004. Financovanie neziskového sektora na Slovensku po roku 1989. Súhrnná analýza. PANET: Inštitút pre verejné otázky. 2004. 52 s.

Príklady aktivít mimovládnych organizácií

Rastislav KOCOŇ

V súčasnosti sa v spoločnosti nachádza množstvo organizácií alebo súkromných osôb, ktorých činnosť je zameraná na občiansku spoločnosť, respektíve sa podieľajú na živote spoločnosti. Tieto organizácie označujeme jedným spoločným označením *tretí sektor*. Tretí sektor je všeobecne zaužívané označenie pre všetky mimovládne organizácie na Slovensku. Ich právna forma môže byť rôzna. Avšak najčastejšie využívané sú predovšetkým neziskové organizácie, občianske združenia či nadácie. Mimovládne organizácie pôsobia vo viacerých odvetviach. Avšak väčšinou však supľujú činnosť vládnych organizácií alebo pôsobia v oblastiach, kde štát nepôsobí. Medzi takéto oblasti môžeme zaradiť napríklad *sociálne služby, šport, zdravotníctvo, ochranu ľudských práv, deti a mládež, osвета a vzdelávanie, atď.*

Financovanie takýchto organizácií je odlišné od bežných firiem. „Medzi základné princípy financovania MNO môžeme zaradiť: *viac zdroje, spolufinancovanie (kofinancovanie), samofinancovanie, fundraising (získavanie zdrojov), hospodárenie s cudzími zdrojmi, efektívnosť, preukázateľnosť použitia prostriedkov, úhradu nákladov činností súvisiacich s napĺňaním poslania organizácie, projektovosť, rozpočtovanie, účelovú viazanosť. Principiálnymi predpokladmi efektívneho financovania sú predovšetkým dôveryhodnosť a dobré meno organizácie a transparentnosť jej pôsobenia*“ (Marček, 2004). V súčasnej dobe mimovládnych organizácií stále pribúda, dôvodom môže byť možnosť získať podporu v podobe 2 % z dane. Je však dôležité pripomenúť prevažujúce účely, pre ktoré sa občianske združenia usilujú získať takúto podporu: spomedzi vyše 10-tisíc organizácií zaregistrovaných na rok 2011 do Zoznamu prijímateľov 2 % dane vyše štyri pätiny tvoria tie, ktoré sa venujú športovým aktivitám, podpore škôl a vzdelávaniu, ľuďom so zdravotnými problémami, kultúre a rekreácii.

Podľa viacerých výskumov sa priaznivý imidž MNO spája najmä s ich aktivitami v oblasti dobročinnosti, charity, pomoci ľuďom v núdzi či služby blížnemu. Naopak negatívne asociácie sa najčastejšie spájajú s obavami či podozrením z nedostatočnej kontroly a netransparentnosti narábania s peniazmi; ako aj z prospechárstva. Avšak bez čoho by sa nezaobišla hádam žiadna mimovládna organizácia, ktorá chce pomáhať iným, sú dobrovoľníci. Dobrovoľníci, v duchu Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948 a Konvencie práv dieťaťa z roku 1989, považujú svoje pôsobenie za nástroj, ktorý prispieva k spoločenskému, kultúrnemu, ekonomickému a environmentálnemu rozvoju v meniacom sa svete a sú presvedčení, že „*každý má právo na slobodné mierumilovné zhromažďovanie a združovanie sa*“.

O Nadácii pre deti Slovenska

Táto nadácia patrí medzi najväčšie mimovládne neziskové organizácie s pôsobnosťou po celom Slovensku. Je zameraná na pomoc deťom a mladým, ktorí sa ocitnú v rôznych neľahkých životných situáciách. Nadácia má svojich stálych partnerov, za pomoci ktorých podporuje ich rozvoj, rešpektuje ich a veľký dôraz kladie aj na podporu preventívnej práce pri predchádzaní problémov ako aj systémové vzdelávanie dospelých, ktorí sa takýmto deťom venujú. Pracovníci nadácie sa riadia *Etickými princípmi* Fóra donorov, ktorého sú členmi. V nich je zahrnutá kompletná činnosť nadácie spolu s cieľmi a oblasťami.

Etické princípy

Každé dieťa musí mať

- človeka, ktorý ho miluje
- pocit istoty, zázemie rodiny a priateľov
- možnosť získavať zdravé sebavedomie
- pozitívny vzor
- príležitosť rozvíjať svoje schopnosti

Poslanie

- podpora mnohostranného rozvoja osobnosti dieťaťa a mladého človeka
- spolupráca s každým, kto je ochotný investovať do rozvoja detí, verí v ich silu a potenciál
- podnecovanie spolupráce odborníkov, dobrovoľníkov a organizácií, ktorí realizujú programy pre deti a tým pozitívne formujú ich osobnosť

Základný cieľ

- iniciovanie a podpora trvalých, pozitívnych zmien v živote detí a mladých ľudí na Slovensku.

Nadácia chce byť mostom medzi tými, ktorí chcú pomôcť a tými, ktorí pomoc potrebujú.

Aké sú programové oblasti?

1. DIEŤA A JEHO RADOSTI - Preventívne projekty zamerané na rozvoj vzťahov, úcty k sebe aj iným, na rozvoj tvorivosti a aktivity detí, na motiváciu detí a mladých ľudí k práci na svojom rozvoji aj k práci v prospech iných. 2. DIEŤA A JEHO STAROSTI - Intervenčné projekty zamerané na riešenie problémov detí, keď zlyháva ich rodina, keď nie sú rešpektované, nie sú dostatočne pripravené na ťažké životné situácie, v ktorých sa ocitnú. 3. DIEŤA A JEHO ŠKOLA - Projekty zamerané na školské prostredie, na vzdelávanie a rozvoj životných zručností detí aj učiteľov, na finančnú gramotnosť, inovácie vo vzdelávaní aj na vysoko efektívne učenie. 4. DIEŤA A JEHO PROSTREDIE - Projekty zamerané na budovanie bezpečného prostredia pre deti, podporu vzájomnej spolupráce organizácií pracujúcich s deťmi a mladými ľuďmi, a tiež na podporu spolupráce so samosprávami, na výmenu skúseností a rozvoj pracovníkov.

O Domove sociálnych služieb „Nádej“ Krupina

Zakladateľom tejto neziskovej organizácie je Národné združenie Spolkov kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul v Nitre. Jeho činnosť sa datuje od roku 2004. Domov sa zameriava na poskytovanie sociálnych služieb, predovšetkým poskytuje celoročnú pobytovú službu. A to formou: 1) odborných činností – základné sociálne poradenstvo, pomoc pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, pracovná terapia, 2) obslužných činností – ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, 3) ďalších činností – poskytovanie nevyhnutného ošatenia a obuvi, úschova cenných vecí, záujmová činnosť – kultúrna a spoločenská činnosť, rekreačná činnosť – je to dobrovoľná činnosť podľa schopností a záujmov klientov DSSN tak, aby bola zabezpečená vhodná náplň ich života.

Obyvatelia, resp. klienti DSS „Nádej“ sa môžu realizovať aj v pracovnej činnosti, ktorú im domov poskytuje. Na zreteli majú záujem klientov o konkrétnu činnosť ako aj ich zdravotný stav, ktorý by im mohol v tejto činnosti brániť. Práve preto je táto činnosť realizovaná v spolupráci hlavnej a rehabilitačnej sestry ako aj ostatného personálu domova. Zameriavajú sa predovšetkým na činnosti udržiavania hygieny prostredia, ako napríklad prezliekanie posteľného prádla, upratovanie skrine a nočného stolíka, udržiavanie kvetín, pečenie a výzdoba perníkov, odnášanie použitého riadu zo stolov v jedálni klientov a pod.

Za veľmi dôležitú a pre klientov tohto zariadenia aj veľmi prospešnou činnosťou je činnosť kultúrna. Tá obyvateľom spestrí čas trávený v domove ale aj mimo neho. Domov organizuje kultúrne programy pri príležitosti sviatkov – veľkonočných, vianočných, Deň matiek, Deň žien, mesiac úcty k starším ľuďom – v spolupráci s deťmi MŠ a žiakmi ZŠ, záujmových krúžkov, cirkvi a pod. Taktiež organizuje: spoločné výlety po Slovensku, návštevy iných zariadení sociálnych služieb, spoločné posedenia a tanečné zábavy pri rôznych príležitostiach, posedenia pri ohni, opekanie, čítanie kníh, novín a časopisov, sledovanie TV, videa, počúvanie hudby.

O občianskom združení „Malíček“

Toto združenie vzniklo v apríli 2011 a iniciátorom vzniku boli rodičia predčasne narodených detí. Nadväzuje na činnosť občianskeho združenia pri Novorodeneckej klinike M. Rusnáka „Nedonosené dieťa“, v Bratislave - Petržalke a klubu „Predčasniatok“, v Prešovskom materskom centre Emerka. Úlohou združenia je aj poradenstvo v krízových situáciách pre rodičov. Občianske združenie a rodičia navzájom spolupracujú a to formou stretnutí, odovzdávaním skúseností, riešením problémov, nadväzovaním kontaktov s ďalšími rodičmi, ktorí potrebujú alebo potrebovali psychickú podporu. *„Vznik združenia s celoslovenskou pôsobnosťou sme cítili ako potrebu nás všetkých. Vieme z vlastnej skúsenosti, že predčasné narodenie je pre rodinu i dieťa obrovská psychická záťaž a aj tá najlepšia zdravotná starostlivosť nedokáže zmierniť všetky jej následky na psychiku a vzťahy v rodine.“*

Ciele OZ Malíček

Hlavným cieľom je podpora rodín s predčasne narodenými deťmi a poskytovanie informácií, poradenstva a rôznych foriem podpory v zložitej životnej situácii. Taktiež pôsobí ako platforma umožňujúca rodičom zdieľať skúsenosti, najnovšie odborné poznatky a informácie. Sprostredkúva rodičom predčasne narodených detí kontakty na osoby a inštitúcie pôsobiace v tejto oblasti, organizuje stretnutia rodičov, príbuzných, širokej verejnosti a odborníkov na problematiku predčasne narodených detí. Spolupracuje s odborníkmi z radov neonatológov, psychológov, detských neurológov, pediatrov a ďalších lekárskejších profesií. Malíček realizuje množstvo projektov pre podporu predčasne narodených detí.

Mimovládne organizácie nevznikajú s cieľom dosiahnuť osobný zisk. Aj napriek tomu, že môžu mať platených zamestnancov a vykonávať činnosti prinášajúce príjmy, dosiahnutý zisk alebo prebytok nerozdeľujú svojim členom alebo vedeniu. Vyznačujú sa špecifickým stupňom formálnej alebo inštitucionálnej existencie. To znamená, že majú spravidla formálne stanovy alebo iný podobný dokument, ktorý ustanovuje ich poslanie, ciele a pôsobnosť. Zodpovedajú sa svojim členom a darcom. Mimovládne organizácie sú nezávislé od štátnych a ostatných verejných orgánov a politických strán alebo aj komerčných organizácií. Ich zámerom je pôsobiť na verejnej scéne a riešiť problémy a otázky súvisiace s blahom človeka, v rôznych oblastiach. Veľkým špecifikom práce týchto organizácií je podiel dobrovoľnej práce na ich celkovej činnosti. Dobrovoľníctvo je slobodne zvolená činnosť dobrovoľníka v prospech iných, vykonávaná bez nároku na odmenu. „Dobrovoľníčiť“ sa dá v podstate všade, môžeme pomôcť ľuďom vo svojom okolí, a to samostatne, napr. pomôcť s nákupom chorej susedke, upratať na ulici alebo v parku. Každý z nás má schopnosti a energiu k tomu, aby uskutočnil určitú dobrovoľnícku činnosť, záleží však na tom, nakoľko a ako sa chce určitej službe venovať. V súčasnej dobe je mnoho ľudí, ktorí potrebujú pomoc. A žiaľ, tam kde chýba pomoc od štátu, nastupujú práve mimovládne organizácie a ich dobrovoľníci s pomocou, bez nároku na odmenu.

Zoznam použitej literatúry:

- BÚTORA, M. BÚTOROVÁ, Z. STREČANSKÝ, B. 2012. *Aktívne občianstvo a mimovládny sektor na Slovensku. Trendy a perspektívy*. Občianske združenie Včelí dom, Bratislava. 2012. ISBN 978-80-970885-0-7.
- ETCHART, N. DAVIS, L. MESSING, J. GUŠTAFÍK, P. 2001. *Príručka podnikania neziskových organizácií*. Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Bratislava. 2001. ISBN: 80-968095-8-X. 73 s.
- MARČEK, E. 2004. *Financovanie neziskového sektora na Slovensku po roku 1989. Súhrnná analýza*. PANET: Inštitút pre verejné otázky. 2004. 52 s.

Európska dobrovoľnícka služba na Slovensku (Centrum voľného času Junior)

Michal ČIŽMÁRIK

Európska dobrovoľnícka služba na Slovensku

Dobrovoľníctvo je neplatená a uvedomelá činnosť, ktorá vychádza z vlastnej vôle v prospech druhých. Dobrovoľníkom sa teda môže stať každý človek v ktorejkoľvek oblasti života spoločnosti. Časť dobrovoľníkov sú odborníkmi vo svojom odbore a pritom nezištne poskytujú svoje vedomosti, schopnosti a voľný čas v prospech iných.

Vo vyspelých demokratických krajinách patrí zapájanie sa občanov do dobrovoľníckych aktivít k bežným javom s dlhoročnou tradíciou. Na Slovensku sa o dobrovoľníctve a zapájaní sa do dobrovoľníckych aktivít začalo viacej hovoriť až po roku 1989. Dobrovoľnícka práca má ešte stále menšie spoločenské uznanie a prestíž ako v zahraničí, hoci záujem o dobrovoľnú prácu sa aj na Slovensku zvyšuje. Ochota a chuť pracovať ako dobrovoľník je vzácna a je hodnotou sama o sebe. Dobrovoľníctvo a dobrovoľnícke aktivity sa na Slovensku rozvíjajú veľmi dlho v rôznych oblastiach. Zmeny v spoločnosti vplývajú aj na tento sektor, a preto dnes poznáme množstvo typov dobrovoľníctva. V roku 1998 boli uskutočnené prvé kroky k tomu, aby sa na Slovensku postupne udomácnilo aj medzinárodné dobrovoľníctvo v rámci Európskej únie, ktoré je finančne podporované vzdelávacími programami Európskej komisie.

Práve jedným z mnohých úspešných projektov je v tejto sfére Európska dobrovoľnícka služba, ktorá musela spočiatku prekonať množstvo ťažkostí. Dobrovoľníctvo sa začalo chápať nie len ako pomoc iným, ale hlavná pozornosť sa sústredila na osobu dobrovoľníka alebo dobrovoľníčky. Na ich osobitný rast a využitie dobrovoľníckej služby ako priestoru pre ich neformálne vzdelávanie a nadobudnutie nových kompetencií do života. A tým je Európska dobrovoľnícka služba výnimočná. Umožňuje mladým ľuďom stráviť určitý čas v zahraničí, vykonávať rôzne dobrovoľnícke aktivity, ale hlavný dôraz je kladený práve na vzdelávací aspekt. Z tejto dobrovoľníckej služby sa mladí ľudia vracajú s novými vedomosťami, zručnosťami a postojmi, ktoré im pomáhajú presadiť sa v pracovnom živote a formujú ich osobnosť a postoj ku vonkajšiemu svetu.

Pobyt dobrovoľníka v zahraničí sa financuje z prostriedkov Európskej únie, dobrovoľník pôsobí v neziskovej organizácii a vykonáva činnosti v prospech miestneho spoločenstva. Európska dobrovoľnícka služba poskytuje mladým ľuďom vynikajúcu príležitosť ako stráviť v zahraničí až jeden rok, urobiť niečo pre seba, pomôcť druhým, spoznať inú krajinu, kultúru a pritom sa niečo naučiť.

Hlavnou filozofiou programu je najmä podporovať aktívne občianstvo mladých ľudí, rozvíjať solidaritu a toleranciu mládeže a podporovať porozumenie medzi mladými ľuďmi z rôznych krajín a kultúr. Na rozdiel od iných foriem dobrovoľníctva, kde sa pozornosť sústreďuje najmä na vykonanú prácu, je v Európskej dobrovoľníckej službe v centre záujmu dobrovoľník. Projekty tejto služby zabezpečujú široký priestor na osobnostný rozvoj dobrovoľníka s dôrazom na vzdelávací rozmer služby. Vzdelávanie sa uskutočňuje prostriedkami a metódami neformálneho učenia sa a poskytuje

dobrovoľníkom možnosť získať nové zručnosti a schopnosti, ktoré potom môžu uplatňovať vo svojom pracovnom živote.

Dobrovoľníkom sa v tejto organizácii môže stať mladý človek vo veku 18-30 rokov, a v osobitných prípadoch aj mladý človek s nedostatkom príležitostí vo veku od 16 rokov. Okrem dobrovoľníka je do každého projektu zapojená aspoň jedna vysielajúca a jedna hostiteľská organizácia.

Vysielajúca organizácia zodpovedá za prípravu dobrovoľníka pred odchodom, komunikuje s dobrovoľníkom počas pobytu v zahraničí a po návrate pomáha dobrovoľníkovi čo najlepšie využiť získané skúsenosti. Pred odchodom môže napríklad dobrovoľníkovi poskytnúť informačný balíček o hostiteľskej krajine alebo ho môže zapojiť do svojich aktivít a pripraviť ho na prácu v neziskovej organizácii v zahraničí. Po návrate môže taktiež vytvoriť priestor na šírenie informácií o projekte a využitie skúseností dobrovoľníka v praxi.

Hostiteľská organizácia zabezpečuje pobyt dobrovoľníka v hostiteľskej krajine, aktivity a priestor na realizáciu jeho nápadov a vzdelávací proces. Na Slovensku dobrovoľníci napríklad pôsobia v centrách voľného času, venujú sa ochrane prírody, záchrane historických pamiatok, pracujú s ľuďmi so zdravotným postihnutím, organizujú kultúrne podujatia a podieľajú sa na mnohých ďalších aktivitách.

Koordinujúca organizácia zodpovedá za organizačnú stránku projektu. Úlohu koordinujúcej organizácie preberá niektorá z organizácií zúčastnených na projekte. Ak sa na projekte zúčastňuje viacero dobrovoľníkov, hostiteľských a vysielajúcich organizácií, koordinujúca organizácia nemusí byť priamo zapojená do vysielania a prijímania dobrovoľníkov.

Všetky organizácie, ktoré sa chcú zapojiť do projektov musia byť akreditované. Zoznam akreditovaných organizácií a ich kontakty sa nachádzajú na stránke Európskej komisie v medzinárodnej databáze akreditovaných organizácií. Jednou z hlavných cieľových skupín Európskej dobrovoľníckej služby sú mladí ľudia s nedostatkom príležitostí. Môžu to byť mladí ľudia, ktorí pochádzajú z geograficky izolovaných oblastí, sociálne a ekonomicky znevýhodnených oblastí, príslušníci menšín alebo mladí ľudia zo zdravotným postihnutím.

V tomto programe je interesovaných viacero krajín. Programové krajiny sú všetky krajiny Európskej únie spolu s krajinami európskeho hospodárskeho priestoru ako aj kandidátske krajiny EÚ. Skupiny partnerských krajín sa delí na susediace krajiny, t.j. krajiny susediace s Európskou Úniou, krajiny východnej Európy a Kaukazu ako Arménsko či Gruzínsko, a tiež krajiny Stredomoria ako Maroko či Jordánsko. Do skupiny ostatných partnerských krajín patria aj ďalšie krajiny sveta.

Praktické záležitosti

Počas projektu Európskej dobrovoľníckej služby sa dobrovoľníkovi zabezpečuje:

- ubytovanie na Slovensku, dobrovoľníci najčastejšie bývajú viacerí spoločne v prenajatých bytoch, ale aj v internáte či v rodinách,
- stravu, organizácie najčastejšie poskytujú dobrovoľníkovi primeranú sumu na stravu, výučbu jazyka príslušnej krajiny závisí od možnosti organizácie, môže to byť jazykový kurz, súkromné hodiny a pod.,
- zdravotné poistenie je poskytované skupinové zdravotné poistenie všetkých dobrovoľníkov počas trvania projektu,
- vreckové na Slovensku je to v súčasnosti 95 Eur,
- mentor, ktorý zodpovedá za osobnú podporu dobrovoľníka.

V projektoch Európskej dobrovoľníckej služby sa taktiež venuje veľký priestor rozvoju schopností a zručností dobrovoľníkov. Organizácia spolu s dobrovoľníkom naplánuje proces učenia sa, ktorý dobrovoľník priebežne vyhodnocuje so svojím mentorom. Učenie sa uskutočňuje metódami a postupmi neformálneho vzdelávania, ktoré je dobrovoľné, má svoju štruktúru a je zamerané na potreby účastníka.

Dobrovoľníci sa počas svojich projektov môžu naučiť jazyk krajiny v ktorej pôsobia, môžu sa naučiť pracovať s deťmi, vyučovať svoj rodný jazyk, pracovať s rôznymi počítačovými programami a

technickými zariadeniami, osvoja si prezentačné a komunikačné zručnosti. môžu sa tiež naučiť písať projekty, organizovať podujatia, riadiť svoj čas, či starať sa o domácnosť.

Všetky nadobudnuté kompetencie v závere svojej dobrovoľníckej služby zhodnotia a zahrnú do osvedčenia, ktoré je potvrdením výsledkov neformálneho vzdelávania počas dobrovoľníckej služby. Toto osvedčenie má dobrovoľníkom poslúžiť v ich ďalšom živote, napríklad pri žiadosti o prijatie na štúdium alebo pri hľadaní si zamestnania.

Vďaka Európskej dobrovoľníckej službe a jej vzdelávaciemu rozmeru môžu teda dobrovoľníci objaviť svoj osobný potenciál a nabrať tiež množstvo cenných skúseností do ďalšieho súkromného i pracovného života.

Centrum voľného času Junior

Jednou z organizácií, ktoré sprostredkujú organizovanie rôznych podujatí pre deti a mládež je okrem mnohých iných aj Centrum voľného času Junior v Banskej Bystrici.

Cieľovou skupinou tejto organizácie sú najmä deti a mládež, ľudia s postihnutím a rovnako aj rómska mládež. Okrem už spomínaných aktivít sa tiež zaoberá aj organizovaním záujmových činností pre deti a aj pre dospelých s rôznym druhom telesného postihnutia. Riadia tiež klubové činnosti pre rómske deti, vzdelávacie aktivity či letné tábory. Aktivity pre Európsku dobrovoľnícku službu začali už v roku 2004.

Európska dobrovoľnícka služba dala organizácii interkultúrne povedomie, stala sa otvorenejšou a európskejšou. Jej pracovníci prichádzajú denne do kontaktu s mladými ľuďmi z iných krajín a kultúr, čo sa nakoniec odrazí na osobnej skúsenosti, sebadôvere, ale aj na jazykových schopnostiach, pričom sa obohatila aj o interkultúrny rozmer.

Viaceré partnerské organizácie prichádzajú do kontaktu s dobrovoľníkmi prostredníctvom aktivít, ktoré sa z dobrovoľníkmi pripravujú a následne realizujú. Veľký význam má pozdvihnutie sebavedomia u detí a mládeže s osobitými potrebami či nedostatkom príležitostí, o ktorých sa zahraniční dobrovoľníci aktívne zaujímajú a chcú s nimi pracovať. Všetci dobrovoľníci, ktorí boli vyslaní do zahraničia, si priniesli zážitky a skúsenosti, ktoré významne ovplyvnili ich životy a sprostredkovali im poznanie sveta a najmä poznanie seba samého.

Zahraniční dobrovoľníci sa aspoň sčasti naučili po slovensky, zlepšili si svoju angličtinu, rozvíjali iniciatívnosť, aktívny postoj k práci, naučili sa riadiť svoj čas, spoznali nové spôsoby a prístupy práce s mládežou. Jednotliví dobrovoľníci sa okrem toho naučili tiež vytvárať animácie, vyučovať cudzí jazyk neformálnym spôsobom, hrať na gitare a využívať ju pri aktivitách s deťmi, organizovať aktivity pre ľudí s osobitými potrebami či vytvoriť sprievodcu pre ďalších dobrovoľníkov.

To, že ľudia pochádzajú z rôznych krajín a kultúr ešte automaticky neznamená rozdielnosť. Všetci máme spoločné ľudské jadro a emócie, rovnako aj podobný prístup k práci. Reálne a skutočné príbehy mladých ľudí z rôznych končín Európy a Sveta tomu nasvedčujú.

Zoznam použitej literatúry:

1. Droždiak M. - Pešek T., EURÓPSKA DOBROVOĽNÍCKA SLUŽBA NA SLOVENSKU, Iuventa-Slovenský inštitút mládeže, 2012, ISBN 978-80-8072-126-8.
2. Fialová Z., TRETÍ SEKTOR A DOBROVOĽNÍCTVO 3/1997, Neziskový sektor na stránkach slovenskej tlače, Centrum pre analýzu sociálnej politiky, 1997, ISBN 80-967403-5-0.
3. Kolektív autorov, ČÍTANKA PRE NEZISKOVÉ ORGANIZÁCIE, Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Bratislava, 1998, ISBN 80-967890-5-8.
4. Radková L., SOCIÁLNA PRÁCA V TREŤOM SEKTORE, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity, Trnava, 2003, ISBN 80-89104-30-4.

Neziskové organizácie a občianske združenia v Banskej Bystrici

Zuzana BURGANOVA

Hneď na úvod si dovoľm pripomenúť, že človek je spoločenský tvor a ako taký nemôže žiť izolovaný od ostatných ľudí. Každý človek teda potrebuje byť obklopený ľuďmi, ktorí majú podobné záujmy ako on, a má tiež potreby, ktoré túži rozvíjať. Svoje záujmy (alebo potreby) teda môže realizovať len tak, že sa spojí s inými ľuďmi. Túto možnosť nám zaručuje právo na združovanie, ktoré patrí k základným ľudským právam, garantovaným medzinárodnými dohovormi a ústavou. Občianska spoločnosť umožňuje človeku, aby sa svojich práv voči inštitúciám domáhal, a to aj s pomocou iných inštitúcií, a aby sa podieľal na reforme inštitúcií, pokiaľ nadobudne dojem, že je takáto reforma nevyhnutná. Aby sa teda presadzoval nielen ako postupne sa formujúca bytosť, ale aj ako bytosť nadaná základnými ľudskými právami (Štogr, 2002; in Brozmanová-Gregorová a kol., 2009, s. 9).

Aktívnym sa jedinec nestane zo dňa na deň. Človek najprv žije so svojou rodinou, priateľmi, susedmi, kolegami. V rámci týchto vzťahov a ich prostredníctvom realizuje svoje osobné záujmy. Motivácia byť aktívnym vzniká najčastejšie vtedy, keď sú tieto záujmy narušené alebo ohrozené. Problémy v rodine potom riešime v rámci rodiny, problémy v práci s kolegami a pod. No je veľa ľudí, ktorí cítia potrebu vziať na seba zodpovednosť aj za riešenie problémov, ktoré sa ich bezprostredne nedotýkajú, a snažia sa zasadiť nielen za svoje dobro, ale aj za dobro iných ľudí, za dobro celej komunity, v ktorej žijú. Ako to už dávnejšie vystihol vo svojom známom výroku A. Schweitzer: *„Naozaj šťastní sú tí, ktorí hľadali cestu k službe iným a túto cestu našli.“*

V mojej práci som sa rozhodla predstaviť dve neziskové organizácie a jedno občianske združenie z Banskej Bystrice. Najprv však aspoň niekoľko slov o zákonnom rámci, v ktorom takéto a im podobné organizácie pracujú. Neziskovými organizáciami sa zaoberá Zákon 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby ako právnickou osobou, ktorá poskytuje všeobecne prospešné služby za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok a ktorej zisk sa nesmie použiť v prospech zakladateľov, členov orgánov, ani jej zamestnancov a musí sa použiť v celom rozsahu na zabezpečenie všeobecne prospešných služieb. Zákon okrem vymedzenia pojmu „nezisková organizácia“ upravuje aj založenie, zrušenie a zánik neziskovej organizácie, činnosť orgánov neziskovej organizácie a ich právomoci, hospodárenie neziskovej organizácie a účtovníctvo. Neziskovú organizáciu pritom môže založiť fyzická osoba, právnická osoba alebo štát, ak to nevylučuje osobitný zákon. Zakladá sa zakladacou listinou, podpísanou všetkými zakladateľmi. Pravosť podpisov musí byť úradne osvedčená. A teraz sa už môžeme oboznámiť s dvomi neziskovými organizáciami a občianskym združením, ktoré robia naše mesto lepším a krajším.

Dom Svätej Alžbety, krízové stredisko pre deti a osamelých rodičov je nezisková organizácia, ktorá sídli na Ulici 9. mája, č. 74 v Banskej Bystrici. Ako nezisková organizácia poskytuje služby od 1. januára 2006. Zakladateľom je Diecézna charita Banská Bystrica. Najvyšší orgán je správna rada, ktorá má 5 členov, dozorná rada má 3 členov a štatutárny orgán je riaditeľ tejto neziskovej organizácie. Samotná organizácia má 11 zamestnancov, z ktorých 9 pracuje na plný úväzok a dvaja na skrátený úväzok. Predmetom činnosti Domu Svätej Alžbety je poskytovanie

sociálnej a humanitárnej pomoci, poskytovanie komplexnej starostlivosti matkám s deťmi a deťom v krízových situáciách, ktoré vyžadujú osobitnú starostlivosť, a to formou odbornej, psychologickej, lekárskej, právnej, sociálnej a osvetovej činnosti. Dom Svätej Alžbety pomáha deťom a osamelým matkám s deťmi, ktoré sa z akéhokoľvek dôvodu ocitli v krízovej situácii.

Zariadenie núdzového bývania ma kapacitu 23 klientov. Poskytuje sa v ňom sociálna služba osamelej tehotnej žene, rodičovi s deťmi, ktorí nemôžu z vážnych dôvodov užívať bývanie. Ubytovanie sa poskytuje na určitý čas. Sú tu podmienky na prípravu stravy, vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny, pranie, žehlenie, záujmovú činnosť. Krízové stredisko má kapacitu 12 detských klientov. Zabezpečuje vykonávanie opatrení, ak sa dieťa, rodina alebo plnoletá fyzická osoba nachádza v krízovej situácii. Poskytuje sa tu odborná pomoc pre deti, ktoré sa z rôznych dôvodov ocitli v núdzi, pričom zabezpečuje ich dočasné ubytovanie. Okrem bývania deťom poskytujú stravovanie, pomoc pri zvládaní kríz, ako aj špeciálne a psychologické poradenstvo. Krízové stredisko tiež zabezpečuje účasť na výchovno-vzdelávacom procese a voľnočasové, kultúrne, športové, rekreačné a relaxačné aktivity.

Poslaním krízového strediska je zabezpečenie výkonu rozhodnutia súdu pre deti nachádzajúce sa v krízových životných situáciách. Aj po odňatí dieťaťa zo starostlivosti jeho rodičov, musia byť využité všetky možnosti, smerujúce k obnoveniu rodinného prostredia dieťaťa, aby sa do tohto prostredia mohlo vrátiť. Vďaka sponzorom, zamestnancom aj dobrovoľníkom sa môžu pre deti a matky robiť rôzne zábavné, oddychové, športové a kultúrne podujatia, ako boli napríklad Splav Hrona v roku 2013, Halloween v roku 2013, Deň polície v roku 2013 alebo Deň detí v roku 2012 a pod.

Dom Božieho milosrdenstva je nezisková organizácia, sídliaca na Ulici Tibora Andrašovana, č. 44 v Banskej Bystrici. Postavilo a prevádzkuje ho banskobystrické Biskupstvo rímskokatolíckej cirkvi od 6. apríla 2008. Tento sociálno-zdravotnícky komplex poskytuje svoje služby verejnosti bez rozdielu vierovyznania. Súčasťou Domu Božieho milosrdenstva je domov sociálnych služieb, domov dôchodcov pre kňazov-seniorov, hospic i cirkevná materská škola. Sídlí v ňom aj Diecézna charita a farský úrad. Celodennú starostlivosť o pacientov v hospici poskytujú lekáry, zdravotnícky personál, ošetrojúci personál, sociálny pracovník, rehabilitačný pracovník, asistentka výživy, kňaz a dobrovoľníci. V hospici Domu Božieho milosrdenstva sa v súlade s jeho zameraním aplikujú prvky paliatívnej starostlivosti a ošetrovateľskej, psychologickej, spirituálnej a terminálnej starostlivosti. Kapacita hospicu je 16 lôžok.

Je to špecializované zdravotnícke zariadenie, ktoré pomáha chorým prežiť dôstojným spôsobom posledné obdobie života. Úlohou a poslaním hospicu je zlepšiť kvalitu života pacienta až do smrti, poskytnúť pacientovi úľavu od bolesti a iných závažných symptómov ochorenia, zmierniť utrpenie pacienta a stabilizovať jeho zdravotný stav, neurýchľovať ani neodďaľovať smrť, zabezpečiť pacientovi komplexnú liečbu a starostlivosť tímom zdravotníckych pracovníkov, poskytovať podporný systém, aby pacient mohol žiť čo najaktívnejšie až do smrti a poskytovať pomoc príbuzným, blízkym osobám pacienta na zvládnutie problémov počas jeho choroby a aj po jeho smrti v čase smútenia. Režim dňa hospicu sa pritom výrazne líši od režimu v nemocnici. V rámci režimu si pacient určuje režim dňa sám, hlavne čo sa týka dĺžky spánku, odpočinku cez deň a iných aktivít. Návštevné hodiny sú v hospici 24 hodín denne. Návštevam sa podľa možnosti poskytuje ubytovanie a strava.

Občianske združenie Svetielko nádeje vzniklo na základe Zákona č. 83/1990 o združovaní občanov. Založené bolo 24. mája 2002. Pôsobí pri Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou v Banskej Bystrici. Svojimi aktivitami chce zlepšovať život detí s onkologickými a život limitujúcimi ochoreniami. Program napĺňa vďaka sponzorom, darom od verejnosti a grantom. Zameriava sa na komplexné služby pre deti a mladých ľudí počas hospitalizácie, ale aj po vyliečení. Snaží sa nielen o materiálnu pomoc, ale aj o psychosociálnu podporu pre pacientov a ich rodiny.

K cieľom Svetielka nádeje patrí aj zlepšovanie materiálneho vybavenia samotnej kliniky pediatrickej onkológie a hematológie, organizovanie zábavného programu pre hospitalizovaných pacientov, poradenstvo pre rodičov, sprostredkovanie finančnej pomoci pre rodiny detí, sociálna pomoc a poradenstvo, poskytovanie dopravnej služby pre pacientov, plnenie individuálnych želaní

pacientov a zabezpečenie dobrovoľníkov pre voľnočasové aktivity. V roku 2012 Svetielko vybudovalo projekt dopravná služba.

Liečba onkologických pacientov je zdĺhavá a veľmi náročná. Deti absolvujú terapiu v intervaloch, medzi ktorými prichádzajú domov, aby odtiaľ po niekoľkých dňoch až týždňoch nastúpili na ďalšiu fázu terapie. Počas celej liečby teda pravidelne cestujú medzi domovom a nemocnicou. Malých onkologických pacientov spolu so sprievodom dopravujú 7-miestnym autom Seat Alhambra. Deti prepravujú z domova do nemocnice a z nemocnice domov a na kontrolné vyšetrenia každý pracovný deň. Dopravná služba Svetielka nádeje je teda určená všetkým onkologickým pacientom, ktorí spĺňajú kritériá v nasledovnom poradí dôležitosti:

- sociálna situácia – prednostne sa poskytuje doprava pacientom, ktorých rodiny sú v horšej sociálnej situácii;
- aktuálny stav vo vzťahu k liečbe – v prvom rade sa prepravuje pacient, ktorý má byť prijatý na hospitalizáciu kvôli liečbe, až potom pacient, ktorý ide na kontrolné ambulantné vyšetrenie
- vzdialenosť – zohľadňuje sa aj vzdialenosť bydliska pacienta.

Na záver mojej práce si dovoľím odcitovať slová Mahatmu Gándhiho: „Bez činu aj tá najkrajšia myšlienka ostáva bezcennou.“

Zoznam použitej literatúry:

1. ŠTOGR, J.: *Dobré a správne. Východiská k uvažování o participaci, rozvojových programech a roli neziskových organizací.* Praha: Agnes 2002. ISBN 80-902633-9-9.
2. BROZMANOVÁ-GREGOROVÁ, A. a kol.: *Tretí sektor a mimovládne organizácie.* Zvolen 2009. ISBN 978-80-8083-805-8.
3. www.Domsv.Alžbety.sk
4. www.DomBožiehoMilosrdenstva.sk
5. www.svetielkonadeje.sk

Mimovládne organizácie na Slovensku

Veronika LOOSOVÁ

Existencia mimovládnych organizácií a ich podieľanie sa na živote spoločnosti charakterizuje občiansku spoločnosť. Samotný termín „tretí sektor“ je u nás na Slovensku často vzťahovaný iba na jednu zložku občianskej spoločnosti, tvorenú mimovládnyimi organizáciami. To na jednej strane dokumentuje silné postavenie tejto zložky občianskej spoločnosti v očiach verejnosti, na druhej strane to vytvára riziko zúženého a skresleného pohľadu na rozmanitosť občianskej spoločnosti v celej šírke jej prejavov.

CHARAKTERISTIKA TRETIEHO SEKTORA

Po roku 1990 začali húfne rásť nevládne organizácie alebo tzv. tretí sektor, ktorý niekedy v roku 2002 dostal presnejšie pomenovanie - mimovládne neziskové organizácie. Mimovládne organizácie majú na Slovensku najčastejšie právnu formu občianskych združení, nadácií, neinvestičných fondov a neziskových organizácií poskytujúcich verejnoprospešné služby. Tieto organizácie pôsobia v oblasti vzdelávania, výskumu, práce s deťmi a mládežou, sociálnych a charitatívnych aktivít, zdravotníctva, životného prostredia, kultúry, športu, rekreácie, ľudských práv, menšín, či práce v lokálnych komunitách. Pre tretí sektor je charakteristické, že jeho organizácie:

- majú formálnu štruktúru (sú do istej miery formalizované, inštitucionalizované, a teda môžu napríklad uzatvárať pracovné vzťahy),
- majú súkromný (neštátny) charakter (nie sú súčasťou štátneho aparátu, ale môžu uzatvárať kontrakty so štátnymi inštitúciami),
- nemajú za cieľ vytvárať zisk (rešpektujú neziskové prerozdelenie finančných prostriedkov, prípadný zisk sa vracia späť do programov, ktoré súvisia so základným poslaním organizácie),
- sú nezávislé, fungujú na samosprávnom princípe (po zaregistrovaní sa ich činnosť riadi zriaďovacími dokumentmi, majú vlastné kontrolné mechanizmy určené správnu, príp. dozornou radou a členskou základňou),
- majú dobrovoľnícky charakter (spravidla sa v nich prejavuje určitý stupeň dobrovoľníckej účasti, platí to pre dobrovoľných pracovníkov aj pre členom správnych rád).

V USA napr. charakterizujú činnosť organizácií tohto typu šiestimi základnými cieľmi: zmierňovanie chudoby pomáhaním chudákovi, zúfalcom a sociálne odstrčeným; zušľachťovanie náboženstva; rozvoj vzdelávania a vedy; vykonávanie funkcií vládnych orgánov a zmenšovanie ich záťaže; podpora zdravia a podpora sociálnej starostlivosti.

FUNKCIE TRETIEHO SEKTORA

Mimovládne organizácie plnia množstvo rôznych funkcií, z ktorých je potrebné uviesť aspoň tie najzákladnejšie:

1. Advokačná funkcia. Formulovanie a tlmočenie predstáv a požiadaviek občanov, a to prostredníctvom ich aktívnej účasti.
2. Uchovávanie a rozvoj rôznorodostí, plurality. Mimovládne organizácie rozširujú pluralitu a rozmanitosť spoločnosti napríklad tým, že ochraňujú a posilňujú kultúrnu, etnickú, náboženskú, jazykovú a inú identitu jednotlivých skupín obyvateľstva.
3. Mienkotvorná funkcia mimovládnych organizácií. poskytujú rôzne koncepcie a stratégie rozvoja spoločnosti, uskutočňujú právne, ekonomické, politické a sociologické analýzy.
4. Pôsobenie v prospech spoločenskej integrácie. Prostredníctvom tretieho sektora sa jednotlivé skupiny občanov začleňujú do spoločenského života. Osobitnou formou spoločenskej integrácie je legitimácia štátnej politiky prostredníctvom mimovládnych organizácií, ktoré takto pôsobia ako verejní lektori štátnych projektov.
5. Spoločenská socializácia. Politická socializácia, ktorej činiteľmi sú i mimovládne organizácie.
6. Kontrolné funkcie. Organizácie tretieho sektora dozerajú na dodržiavanie demokratických pravidiel hry.
7. Servisná funkcia. Poskytovanie služieb a verejných statkov, ktoré obyčajne nie sú zabezpečované štátom ani trhom. Ide najmä o služby humanitárne a sociálne, ale i vzdelávacie, informačné či právnické.
8. Ponúkание priestoru pre sociálne inovácie a experimenty. Tretí sektor tvorí akési skúšobné laboratórium pre nové sociálne formy a spôsoby ľudského správania sa. Tvorí teda terén pre odskúšanie toho, čo vo sfére štátu a trhu nie je možné otestovať.
9. Prevencia a riešenie konfliktov. Táto funkcia sa týka hlavne etnických a rasových konfliktov.
10. Rozmnožovanie spoločenského bohatstva. Mimovládne organizácie sa vyznačujú tým, že utvárajú, rozširujú a reprodukujú tri druhy špecifického bohatstva. Prvým je bohatstvo kognitívne: mimovládne organizácie prinášajú teoretické koncepty a stratégie, reagujúce na miestne potreby a problémy. Druhým je bohatstvo praktických skúseností, zručností, schopností zvládnuť komplikované životné skúsenosti. Tretím je bohatstvo prosociálnych vzorov správanie: solidarita, dobročinnosť, obetavosť a zodpovednosť.

FORMY TRETEHO SEKTORA

Na Slovensku existujú 4 základné (najbežnejšie) právne formy mimovládnych organizácií: Nadácie, Neinvestičné fondy, Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (Všeobecne prospešné spoločnosti), Občianske združenia. Hlavným spojivkom týchto organizácií je skutočnosť, že neboli založené, alebo zriadené za účelom podnikania (aj keď zákony to niektorým formám umožňujú, nie však ako hlavnú činnosť), preto dostali aj spoločné pomenovanie "neziskové organizácie".

SLOVENSKÁ SPOLOČNOSŤ PRE NATURÁLNU KULTURISTIKU A FITNESS

Kedže som veľmi športovo naladený človek, sama som členkou už 6 rokov jednej neziskovej organizácie, ktorej názov je: Slovenská spoločnosť pre naturálnu kulturistiku a fitness SSNKF. Možno si kladiete teraz otázku „prečo?“, prečo práve toto?“ ... Milujem pohyb, milujem šport, robiť niečo pre radosť, pre svoje zdravie a tým viesť aj životný štýl – životnú filozofiu, cítiť sa dobre... K tejto organizácii som sa dostala práve vďaka láske k športu.

A práve filozofiou SSNKF je „stop drogám a doppingu“. Cieľom je propagovať naturálnu – prirodzenú kulturistiku. Športové súťaže, ktoré SSNKF organizuje sú príležitosťou pre tých, ktorí odmietajú používanie anabolických steroidov a pre tých, ktorí sa chcú porovnávať so seberovnými. Divákovi i širokej verejnosti chce SSNKF prezentovať možné výsledky pravidelného tréningu a správnej životosprávy. Postupne chcem získavať pre tento druh súťaženia čo najväčší počet vyznávačov tohto športu. Športové súťaže organizované touto spoločnosťou majú byť motiváciou

pre ich celoročné tréningové snaženie v posilovniach a fitnes centrách. Súťažnými pravidlami, hodnotením a dopingovými kontrolami sa snažia zabezpečiť naturálnosť – čistotu súťažiacich a aj tým si získať popularitu a dobrú mienku verejnosti.

PREČO AJ DROGY? Sú ešte väčším nebezpečenstvom ako anaboliká, lebo majú širšie pole pôsobnosti. K drogám sa väčšinou častejšie „uchylujú“ tí, ktorí nemajú žiadne záujmy – koníčky, motiváciu. Našimi športovými súťažami chceme pritiahnuť a získať najmä mládež, ale i tých „starších“ chceme pritiahnuť ku kondičnému posilovaniu a fitnesu, alebo životnému štýlu, aby namiesto bezcieľneho túlania, pitia alkoholu, fetovania, neskôr drogovania či páchania kriminality začali pravidelne posilovať resp. športovať v akejkoľvek forme. Po zmenách politického systému ubudli možnosti športovo – záujmovej činnosti pre deti a mládež. Fitnes centrá sú jednou z dostupných možností, mladým ale treba pomôcť a ukázať cestu. Veríme, že i my a možno aj spolu s Vami k tomuto prispejeme, veď väčšina z nás má tiež deti a chce pre ne to najlepšie ... STOP DROGÁM ...ŠPORTU ÁNO !!! SSNKF má pod sebou ešte 9 klubov v Slovenských mestách, tiež aj v Banskej Bystrici.

Mimovládne organizácie robia to, čo nechce alebo nemôže robiť vláda a nerobia to, čo chcú a musia robiť podnikatelia ... Zistili sme, že mimovládne organizácie tvoria osobitú súčasť života ľudí. Sú charakteristické rôznorodosťou aktivít, ktoré presadzujú najrozličnejšími formami. Mimovládne organizácie sú aktivizátorom zmien v demokratickej spoločnosti. Mimovládne organizácie na Slovensku dokázali upozorniť na rôzne problémy v spoločnosti, a tak prispeli k pozdvihnutiu spoločenského vedomia.

Zoznam použitej literatúry:

1. LEVICKÁ, J. – MRÁZOVÁ, A. 2004. Úvod do sociálnej práce. Trnava : SlovakAcademic Press, 2004. 124 s. ISBN 80-89104-35-5.
2. <file:///C:/Users/notebook/Downloads/s4-2.pdf>
3. <http://www.tretisektor.gov.sk/obcianska-spolocnost-a-neziskovy-sektor/>
4. http://www.zary.sk/virtualna_kniha/k10-3sektor.html

Dobrovoľník a jeho postavenie v organizácii

Roman LEHOTSKÝ

Tým, ktorí sa dali získať dobrovoľne, môžeme dôverovať, ale nikdy tým, ktorí boli donútení mocou alebo klamstvom získaní. Už Ján Ámos Komenský sa zaoberal problematikou dobrovoľníctva, na ktorom hlavne v minulosti bola založená pomoc chudobným, starým, biednym, opusteným alebo sirotám. V súčasnej dobe problematika dobrovoľníctva je zvlášť dôležitou tematikou, nakoľko dobrovoľnícka činnosť je často zamieňaná za činnosť svojpomocných skupín. Tiež je podľa môjho názoru dosť ťažké nájsť ľudí, ktorí sú ochotní túto činnosť vykonávať, prípadne inštitúcie, ktoré by boli ochotné akceptovať prácu dobrovoľníkov medzi svojimi zamestnancami. Napriek tomu dobrovoľníci by v mnohých prípadoch mohli vykonať množstvo užitočnej práce, práce, ktorú by možno nikto iný nevykonával a je pre pomoc iným alebo fungovanie inštitúcie dôležitá. Mnoho ľudí ani presne nevie definovať, kto je dobrovoľník a v čom by im mohol pomôcť.

Z týchto dôvodov sme vypracovali túto prácu, ktorá má teoretický charakter. Hlavná kapitola je rozdelená na viacero podkapitol, ktoré svojim obsahom definujú pojem dobrovoľníka, delenie dobrovoľníkov do jednotlivých skupín, metodiku práce s dobrovoľníkmi, možnosti získavania dobrovoľníkov, oblasti, kde by sa dobrovoľníci mohli uplatniť, spôsoby hodnotenia a supervízie.

Charakteristika dobrovoľníka

Schavel – Čižecký (2005, s. 48) za dobrovoľníka považujú človeka, ktorý „*ponúka organizácii svoje vedomosti, schopnosti, zručnosti a skúsenosti za dohodnutých podmienok a nie je za túto činnosť finančne odmenený formou platu*“. Dobrovoľník je teda človek, ktorý verí v to, že môže sám, ale najmä v spolupráci s jemu podobnými, prispieť k zmene niektorých javov alebo problémov, s ktorými nie je vo svojom živote spokojný. Je to človek, ktorý je ochotný obetovať svoj voľný čas k naplneniu voľného času iných (napr. voľnočasové aktivity detí, starostlivosť o chorých ľudí alebo osoby vyššieho veku) alebo k zaisteniu aktivity, ktorú by inak nemal kto vykonávať (úprava verejného priestranstva, rozdávanie letákov).

Rozlišujeme dve skupiny dobrovoľníkov a to:

- a) krátkodobí dobrovoľníci – ich záujem o dobrovoľnícku prácu nie je príliš hlboký, dobrovoľnícku prácu nevidia ako ústredný motív svojho života, ich nábor je oveľa jednoduchší, zvyčajne si vyžaduje jasne definovanú prácu s krátkym pracovným časom,
- b) dlhodobí dobrovoľníci – pre nich je charakteristická oddanosť klientovi alebo organizácii, majú tendenciu prispôbovať svoje pracovné prostredie i pracovný čas a všetku energiu organizácii, sú ochotní robiť akúkoľvek požadovanú prácu, i keď nie je zaujímavá a neposkytuje im žiadnu odmenu, ich motiváciou je dosahovanie úspechov celej organizácie.

Ako dobrovoľníci môžu pracovať ľudia, ktorí sú zamestnaní, ale aj nezamestnaní, prípadne dôchodcovia. Rozlišujú sa základné typy dobrovoľníckej činnosti, a to medzi dobrovoľnou občianskou výpomocou, ktorú považujeme za tradičnú súčasť každej spoločnosti, považujeme ju za bežnú formu

pomoci v rámci susedských vzťahov a rodiny. Ďalej môžeme hovoriť o dobrovoľníctve ako prejave občianskej angažovanosti vo forme vzájomnej a verejnoprospešnej činnosti.

Na Slovensku je pomerne málo identifikovaná práca svojpomocných skupín a svojpomoc býva často zamieňaná za dobrovoľnícku činnosť. Činnosť dobrovoľníckej organizácie je postavená prevažne na dobrovoľníkoch a ich práci. Väčšinou sa jedná o neziskové organizácie, ktoré sa snažia presadzovať práva menších a uspokojovať individuálne potreby obyvateľov. Vďaka svojej iniciatíve práve tieto organizácie bývajú realizátormi mnohých zmien, ktoré nastanú v spoločnosti. Sociálna, kultúrna, ekologická, zdravotná, vzdelávacia a športová oblasť sú tie najvýznamnejšie, do ktorých sa zapája najväčší počet dobrovoľníkov.

Tošner – Sozanská (2002, s. 35) uvádzajú, že *„dobrovoľník je človek, ktorý bez nároku na finančnú odmenu poskytuje svoj čas, svoju energiu, vedomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti“*.

Metodika práce s dobrovoľníkmi

Na začiatku je nevyhnutné si ujasniť, akú rolu majú dobrovoľníci v organizácii a ako je organizácia pripravená na ich prijatie. Vlastná práca s dobrovoľníkmi zahŕňa aj ich získavanie, výber, výcvik, supervíziu a hodnotenie.

Rola dobrovoľníka v organizácii

Profesionalizáciou dobrovoľníckej činnosti rozumieme, že v organizácii je človek – koordinátor dobrovoľníkov, ktorého pracovnou náplňou je výber, výcvik, riadenie, supervízia a hodnotenie dobrovoľníkov. Pôsobí aj ako kontaktný pracovník medzi dobrovoľníkmi, ostatným personálom, klientmi i vedením organizácie.

Koordinácii dobrovoľnej činnosti sa môže venovať platený zamestnanec alebo dobrovoľník a na kvalitu jeho práce sú v tom prípade kladené podobné nároky ako na zamestnanca. Profesionál má okrem vzdelania, praxe a motivácie ďalšie formálne predpoklady pre výkon svojej profesie dané pracovnoprávnou legislatívou. Zamestnanec vie, čo je jeho pracovnou náplňou, vie, akú dostane pracovnú odmenu, akú má pracovnú dobu, kto je jeho nadriadený alebo podriadený, aké má práva a povinnosti, vrátane nároku na dovolenku a pracovné pomôcky. Vedenie potrebuje mať spätnú väzbu od zamestnancov, aby mohlo rozhodovať o činnosti organizácie, o ďalšom vzdelávaní a výcviku zamestnancov.

Dobrovoľník má hlavne snahu venovať časť svojho času a energie prospešnému cieľu bez nároku na finančnú odmenu. To je síce prvý a najdôležitejší predpoklad, ktorý sám o sebe nestačí. Aby sa dobrovoľníci stali skutočným zdrojom trvalej pomoci a neoddeliteľnou súčasťou organizácie, potrebujú podobný štýl riadenia ako profesionáli. Ak to tak nie je, stačí malé nedorozumenie, nedostatočný prenos informácií a dobrovoľník odchádza sklamaný alebo profesionáli usúdia, že na neho nie je spoľahnutie (Tošner – Sozanská, 2002).

Organizácia dobrovoľníckej činnosti sa v mnohom nelíši od manažérskej práce s ľuďmi všeobecne. U dobrovoľníkov viac pracujeme s ich motiváciou a zvažujeme iné, nefinančné formy ocenenia ich prínosu pre organizáciu. Vstup dobrovoľníka do organizácie predstavuje systémovú zmenu, ale predovšetkým otvorenie sa organizácie okolitému svetu. Táto zmena nemusí byť žiaducou a prijateľnou pre všetkých, ktorí sa v organizácii pohybujú. Vzhľadom k nie príliš pozitívnym postojom verejnosti je treba spočiatku očakávať skôr skepsu než nadšené víťanie dobrovoľníkov. Podrobné zoznámenie zamestnancov s princípmi dobrovoľníckej práce a využitím ich námetov, v čom by mohla dobrovoľnícka práca organizácii pomôcť, to sú prvé kroky, ktoré je potrebné nepodceniť pri plánovaní akýchkoľvek zmien.

Každá zmena i k lepšiemu sa musí napláňovať a zmeny vysvetliť a nacvičiť. Dobre pripravený dobrovoľnícky program môže zvýšiť nielen výkonnosť, ale i profesionalitu organizácie.

Príprava organizácie a výber činností pre dobrovoľníkov

Prakticky v každej neziskovej organizácii je prítomný určitý podiel dobrovoľnej pomoci. Cieľom prípravy na zavedenie systematickej práce s dobrovoľníkmi je zistenie, aké sú v organizácii postoje k dobrovoľníctvu, aká je atmosféra v organizácii všeobecne, t. zn. aká je úroveň komunikácie medzi zamestnancami, ako komunikuje organizácia s okolím.

Väčšinu neziskových organizácií, ktoré vznikli na dobrovoľnom základe, nie je treba presviedčať o tom, že dobrovoľníctvo je prínosom. Bariéry existujú skôr v organizáciách ako sú školy a nemocnice, kde si vedenie ani personál nevedia predstaviť, aby sa v ich prostredí pohyboval niekto, kto je definovaný ako dobrovoľník, napriek tomu, že si myslia, že pomoc by sa pre mnoho činností hodila.

Je len málo obmedzení, ktoré limitujú činnosť dobrovoľníkov. Medzi nich patrí napríklad zásada, že dobrovoľník by nemal nahradzovať prácu profesionálov a nemal by robiť činnosti, do ktorých sa nikomu nechce. Dobrou myšlienkou je nájsť činnosti, ktoré doposiaľ v organizácii chýbajú, činnosti, ktoré by mohli vykonávať dobrovoľníci.

Vytváranie ponuky činnosti pre dobrovoľníkov je trvalý a otvorený proces, ponuka sa postupne rozširuje tak, ako si pracovníci trúfajú dobrovoľníkov zapojiť, ako im to dovoľia ich skúsenosti v závislosti od toho, ako sa mení a vyvíja organizácia.

Získavanie dobrovoľníkov

Keby sme porovnávali dobrovoľníka s tovarom, platilo by, že dobrovoľník je tovar s krátkou záručnou dobou a rýchlym obratom. Dobrovoľníci prichádzajú a odchádzajú častejšie ako zamestnanci. Ich získavanie, výber, výcvik a podpora ich motivácie je nepretržitý, stále sa opakujúci proces. V programoch postavených prevažne na študentoch je nutné, aby harmonogram práce s nimi rešpektoval ich školský rok. Toto pravidlo je dobré dodržiavať i u ostatných dobrovoľníkov, pretože obdobie letných prázdnin je pre ľudí väčším predelom než hranica kalendárneho roka. Získavanie dobrovoľníkov by malo prebiehať priebežne.

Konkrétne spôsoby získavania dobrovoľníkov závisia od tvorivosti koordinátora. Dobrými náborovými pracovníkmi sú napr. dobrovoľníci z predchádzajúceho roku.

Najčastejšie používané formy získavanie dobrovoľníkov sú:

- leták, plagát, výveskal miestna tlač, regionálne rozhlasové či televízne vysielanie, náborové akcie, spolupráca s dobrovoľníckymi centrami, stredné a vysoké školy, osobné kontakty.

Príprava, školenie a výcvik dobrovoľníkov záležia na charakteristike činnosti, ktorú budú dobrovoľníci vykonávať. Príprava dobrovoľníka obsahuje dve zložky a to všeobecnú dobrovoľnícku a špeciálnu alebo odbornú, ktorá sa vzťahuje k charakteru vykonávanej činnosti. Niektorí dobrovoľníci majú svoje konkrétne predstavy už pred vstupom do organizácie. Iní majú potrebu vykonať niečo dobré, ale nevedia ako a kde môžu pomôcť. S každým záujemcom je potrebné postupovať individuálne a mať na zreteli ako jeho motívy a záujmy, tak aj potreby organizácie (Tošner – Sozanská, 2002).

Supervízia a hodnotenie dobrovoľníkov

Pod pojmom supervízia dobrovoľníkov si predstavujeme komunikáciu dobrovoľníka, resp. skupiny dobrovoľníkov so supervízorom v neohrozenom prostredí, ktoré umožní dobrovoľníkom konzultovať svoje postoje a pocity prameniace z ich činností. Supervízia zároveň chráni záujmy klienta pred prípadnými nevhodnými aktivitami dobrovoľníka. Napriek tomu možnosť otvorene sa zveriť so svojimi pochybnosťami a chybami, bez obavy z nepochopenia a výčitiek, profesionálne povedané supervízia, je zriedkavým javom i v manažmente platených zamestnancov. O to ťažšie sa presadzuje pri práci s dobrovoľníkmi.

Hodnotenie dobrovoľníkov súvisí s hodnotením celej organizácie. Záleží na rozhodnutí vedenia organizácie, či a ako bude hodnotiť svoju prácu, aby sa mohla v objektívnom svetle

prezentovať verejnosti, médiám, sponzorom, darcom, klientom a vlastným zamestnancom. Dobrovoľníci si zaslúžia, aby ich činnosť bola evidovaná, aby boli vykazované počty hodín, ktoré organizácii venujú, ich prínos organizácii ako celku. Jednorazové akcie s dobrovoľníkmi sa dajú zhodnotiť po skončení akcie. I v tomto prípade je možné odporučiť, aby už v príprave akcie bol človek, ktorý bude mať hodnotenie na starosti.

Touto prácou sme chceli poukázať na význam dobrovoľníctva ako prirodzenom prejave občianskej zrelosti a súdržnosti a metodike práce s dobrovoľníkmi. Dobrovoľníctvo prináša dvojaký prínos – aj dobrovoľníkovi, aj tomu, kto jeho pomoc prijíma. Prináša aj obohatenie v medziľudských vzťahoch a nové skúsenosti obom zúčastneným stranám.

V praxi by sme odporúčali vytvoriť dobrovoľnícke centrá, ktoré by dobrovoľníkov nielen združovali, ale aj pripravovali, vzdelávali na konkrétnu prácu. Predpokladáme, že by aj vzrástol počet ľudí ochotných venovať sa dobrovoľníckej práci. Táto činnosť by sa najviac uplatnila a využila v treťom sektore – neziskových organizáciách a občianskych združeniach. Tiež by bolo vhodné, aby sa problematike dobrovoľníctva venovala väčšia pozornosť v médiách, vo výchovno – vzdelávacom procese v rámci stredných či vysokých škôl.

Zoznam použitej literatúry:

1. SCHAVEL, M. – ČIŠECKÝ, F. 2005. Sociálna prevencia I. Trnava: Vydavateľstvo TŠ pre Spoločnosť pre podporu vedy a vzdelávania na FZaSP TU, 2005. 120 s. ISBN 80-968952-5-7.
2. TOŠNER, J. – SOZANSKÁ, O. 2002. Dobrovoľníci a metodika práce s nimi v organizáciách. Praha: Portál, 2002. 149 s. ISBN 80-7178-514-8.
3. www.socia.sk
4. www.usmevakodar.sk

HOSPIC – BANSKÁ BYSTRICA

Silvia SITÁROVÁ

V mojej krátkej práci na tému „Neziskové organizácie“, som sa chcela zamerať na hospicovú starostlivosť. Keďže pracujem v nemocnici ako sestra, je mi táto téma najbližšia a možno práve preto „Hospic“, lebo dakedy dávno som túžila v takomto zariadení pracovať.

Hospic je zdravotnícke zariadenie pre dlhodobo chorých a zomierajúcich ľudí, v ktorom je kladený dôraz na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, na to aby človek nebol v ťažkej chvíli sám a aby netrpel neznesiteľnou bolesťou. Je určený pre terminálne chorého pacienta. „Nesľubuje uzdravenie, ale rovnako neberie nádej“. Súčasťou hospicu môže byť stacionár paliatívnej starostlivosti, mobilný hospic, ambulancia paliatívnej medicíny, alebo iné ambulancie špecializovanej zdravotnej starostlivosti. Paliatívnu starostlivosť poskytovanú hospicmi označujeme ako hospicovú starostlivosť.

Myšlienka hospicu vychádza z úcty k človeku ako k jedinečnej a neopakovateľnej bytosti a z jeho potrieb: biologických, psychologických, sociálnych a duchovných. Tým, aby sme zmiernili utrpenie a bolesť ľuďom smrteľne chorým pomáha paliatívna medicína s paliatívnou starostlivosťou.

Paliatívna medicína je špecializovaný odbor, ktorý sa zaoberá diagnostikou a liečbou pacientov s chronickou nevyliciteľnou, pokročilou a aktívne progredujúcou chorobou s časovo obmedzeným prežívaním. Cieľom paliatívnej medicíny je udržanie najvyššej možnej kvality života pacienta až do jeho smrti.

Paliatívna starostlivosť zahŕňa zdravotnú starostlivosť poskytovanú lekárom, ošetrovateľskú starostlivosť, rehabilitáciu, psychologickú starostlivosť, liečebno-pedagogickú starostlivosť u detí, duchovnú starostlivosť a sociálne poradenstvo.

Úlohou paliatívnej starostlivosti je:

- zlepšiť kvalitu života pacienta až do smrti,
- poskytnúť pacientovi úľavu od bolesti,
- zmierniť utrpenie pacienta a stabilizovať jeho zdravotný stav,
- neurýchľovať ani neodďaľovať smrť,
- zabezpečiť pacientovi komplexnú liečbu a starostlivosť tímom zdravotníckych, pracovníkov s odbornou spôsobilosťou,
- integrovať psychologické a spirituálne aspekty starostlivosti o pacienta,
- poskytovať podporný systém, aby pacient mohol žiť čo najaktívnejšie až do smrti,
- poskytovať pomoc príbuzným, blízkym osobám pacienta na zvládnutie problémov, počas jeho choroby a aj po jeho smrti v čase smútenia.

Paliatívnu starostlivosť zabezpečuje multidisciplinárny tím lekárov, sestier a iných zdravotníckych pracovníkov (psychológ, špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pracovník), duchovných a dobrovoľných pracovníkov. V mojom blízkom okolí som si zmonitorovala dve takéto zariadenia.

SVETIELKO NÁDEJE

Svetielko nádeje je občianske združenie, ktoré vzniklo 24. mája v roku 2002 a pôsobí pri Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou v Banskej Bystrici. Svojimi aktivitami chce zlepšovať život detí s onkologickými a život limitujúcimi ochoreniami. Ich činnosť **nie je** zabezpečená a finančne krytá prostredníctvom štátnych inštitúcií. Program napĺňa vďaka darov verejnosti, grantov a asignácie 2%. Zameriava sa na komplexné služby pre deti a mladých ľudí počas liečby a hospitalizácie, ale aj po vyliečení. Snaží sa nielen o materiálnu pomoc, ale aj o psychosociálnu podporu pre pacientov a ich rodiny.

Ľudia, ktorí pracujú v tomto združení chcú pracovať pre nádej, ktorú choré deti nikdy nesmú stratiť. Nemôžu ich vyliečiť, ale môžu podávať pomocnú ruku, aby sa im kráčalo lepšie. Cieľom ich snahy je zlepšovať kvalitu života detí s onkologickým alebo životu limitujúcim ochorením a ich rodín.

Ciele združenia „Svetielko nádeje“:

- zlepšovať materiálne vybavenie Kliniky pediatrickej onkológie a hematológie,
- organizovať zábavný program pre hospitalizovaných pacientov,
- podporovať tvorivé trávenie času pre pacientov počas hospitalizácie,
- napomáhať resocializácii pacientov po vyliečení, organizáciou výletov a pobytov,
- podpora činnosti nemocničnej školy,
- poradenstvo pre rodičov,
- plnenie individuálnych snov a želaní detí,
- sprostredkovanie finančnej pomoci pre rodiny detí,
- sociálna pomoc a poradenstvo,
- dopravná služba pacientov,
- zabezpečenie dobrovoľníkov pre aktivity vo voľnom čase,
- vybudovanie detského mobilného hospicu s pôsobnosťou v banskobystrickom a žilinskom regióne,
- vybudovanie kaplnky v priestoroch Detskej fakultnej nemocnice.

Čo sa týka liečby a hospitalizácie všetkých novodiagnostikovaných detských pacientov detskej onkológie a hematológie, poskytuje združenie všestrannú pomoc v ich situácií. Ponúka už spomenutý prevoz pacientov vlastnou dopravnou službou, či dobrovoľnícku službu - návštevy detí, trávenie voľného času s nimi, spoločné hry, záujem o ich potreby. Zapožičiava mobilné telefóny, notebooky s pripojením na internet, DVD prehrávače. Rodičom pomáha pri vybavovaní preukazov ŽTP, so žiadosťami o kompenzácie alebo s finančnou pomocou na nevyhnutné potrebné vybavenie i v komunikácii s poisťovňami. Sprostredkuje pomoc s inými občianskymi združeniami.

Aj po odchode z nemocnice má združenie pre rodičov chorých detí poradenskú pomoc o možnostiach kompenzácií a výpomocí úradov, pri styku so zamestnávateľom a pod. Ak to zdravotný stav detí dovoľuje, môžu sa zúčastňovať usporiadaných výletov s pacientmi s podobnou diagnózou – pre deti od 5 do 10 rokov vždy so sprievodom jednej dospeléj osoby, od 10 do 18 rokov deti môžu ísť samy. Výlety sú spravidla zážitkovou terapiou, napr. hipnoterapia, divadelné predstavenia, tropikárium, pobyty či návštevy atraktívnych miest - Chorvátsko, Vysoké Tatry, Praha, soľná baňa Wieliczka a v neposlednej rade návšteva predstavenia Cirque du Soleil a iné.

Čo sa týka paliatívnej starostlivosti si vyžaduje individuálny prístup hlavne preto, že ide o detského pacienta. Kde nepomohla štandardná medicína zostáva pomoc hlavne v domácom prostredí kde sa oňho stará rodina a multidisciplinárny tím. Usiluje sa, aby v domácom prostredí zvyšok života bol čo najdôstojnejší s materiálnym a zdravotníckym zabezpečením na vysokej úrovni. Nesmiem zabudnúť, že malý pacient nesmie trpieť bolesťou o čo sa stará paliatívna medicína, ktorá je dnes na veľmi vysokej úrovni a vďaka nej môžu malí pacienti prežiť ešte príjemné a nebolestivé chvíle so svojimi najbližšími.

Do tímu združenia „Svetielko nádeje“ patrí lekár, sestra, psychológ, sociálny pracovník, dobrovoľník a duchovný, ktorí zároveň dokážu viesť aj rodičov a rodinu, ako sa o malých pacientov starať. Svetielko nádeje. Občianske združenie. MV SR č. VVS/ 1-900/90-16888. 24.máj.2002

Snažila som sa dosť podrobne opísať prácu hospicovej starostlivosti, tak by som len okrajovo spomenula neziskovú organizáciu **DOM Božieho milosrdenstva** v Banskej Bystrici. Tvorí ho sociálno-zdravotnícky komplex, ktorého súčasťou sú:

- Domov sociálnych služieb
- Zariadenie pre seniorov
- Hospic.

Domov sociálnych služieb (§ 38 Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách) poskytuje:

- pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- sociálne poradenstvo,
- sociálna rehabilitácia,
- ošetrovateľská starostlivosť,
- ubytovanie,
- stravovanie,
- upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva.

V takomto zariadení sa zabezpečuje pracovná terapia a záujmová činnosť.

Zariadenie pre seniorov je určené ľuďom, ktorí dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázaní na pomoc inej fyzickej osoby, alebo poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebujú z iných dôvodov. Žiadateľa musí posúdiť mestský alebo obecný úrad na minimálne IV. stupeň odkázanosti podľa Zákona o sociálnych službách.

Hospic v tomto zariadení je miestom porozumenia pre trpiacich. Dom Božieho milosrdenstva je špeciálne zdravotnícke zariadenie, ktoré pomáha chorým prežiť dôstojným spôsobom, posledné obdobie života. Pacientovi zaručuje, že nebude trpieť neznesiteľnou bolesťou, že bude vždy rešpektovaná jeho ľudská dôstojnosť a že v posledných chvíľach života nezostane sám.

Poslaním hospicu DBM je:

- zlepšiť kvalitu života pacienta do smrti,
- poskytnúť pacientovi úľavu od bolesti,
- zmierniť utrpenie pacienta a stabilizovať jeho zdravotný stav,
- neurýchľovať, ale ani neodďaľovať smrť,
- zabezpečiť pacientovi komplexnú starostlivosť a liečbu tímom zdravotníckych pracovníkov s odbornou spôsobilosťou,
- integrovať psychologické a spirituálne aspekty starostlivosti o pacienta,
- sprevádzať príbuzných, blízkych osôb pacienta pri zvládnutí problémov počas jeho choroby i po jeho úmrtí, v čase smútenia,
- poskytovať podporný systém, aby pacient mohol žiť čo najaktívnejšie.

Hospicová časť má 16 lôžok. Režim hospicu sa výrazne líši od režimu v nemocnici. Podľa možnosti si režim dňa určuje pacient sám, hlavne čo sa týka dĺžky spánku, odpočinku cez deň, hygieny a iných aktivít. Hospic sa snaží vytvoriť pre pacientov čo najpohodlnejšie prostredie. Návštevné hodiny v hospici sú 24 hodín denne. Návštevam poskytuje podľa potreby ubytovanie a stravu.

*„Utrpenie môže viesť k beznádeji,
alebo sa z neho môže stať
prechodná stanica, ktorá
dodá životu zmysel“.*

E. M. Riedelová
Neplačte smrť nie je smutná

Zoznam použitej literatúry:

1. Osobná návšteva spomínaných zariadení a rozhovor s kompetentnými osobami
2. www.svetielkonadeje.sk
3. www.sk.wikipedia.org
4. www.dombm.sk

